

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN
OPPILASHUOLTOTYÖN KÄSIKIRJA
2012

SISÄLTÖ

1 OPPILASHUOLTO	1
1.1 OPPILASHUOLTORYHMIEN RAKENNE JA TOIMINTA	1
1.2 OPPILASHUOLLON TYÖNTEKIJÖIDEN KOHDERYHMÄT JA TEHTÄVÄT	3
2 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	5
3 TUEN DOKUMENTIT	10
3.1 TUEN DOKUMENTTIEN KÄYTTÄMINEN ALAKOULUISSA (OPS 2011)	10
3.2 TUEN DOKUMENTTIEN KÄYTTÄMINEN YLÄKOULUISSA (OPS 2011)	12
4 TUEN PALVELURAKENTEET	14
4.1 KAUPUNKIKOHTAINEN PALVELURAKENNE (OPS 2011)	14
4.2 ALA- JA YLÄKOULUJEN KUNTOUTTAVAT LUOKAT	15
4.3 ALAKOULUJEN KONSULTOIVA ERITYISOPETTAJA	19
4.4 OMAURA LUOKKA (OPS 2011)	21
MENETELMÄT	21
TYÖPAIKKAOPISKELU	21
ARVIOINTI	22
JÄLKIHUOLTO	22
OPPILASVALINTA	22
4.5 10-LUOKKA	23
5 KOULUN ULKOPUOLINEN TUKI: PALVELUT JA YHTEISTYÖN TOIMINTATAVAT	25
5.1.1 PERHENEUVOLAN PALVELUT	26
5.1.2 PERHENEUVOLAN YHTEISTYÖN MUODOT SUHTEESSA KOULUUN	27
5.2 LASTENSUOJELU	29
5.2.1 YLEISTÄ LASTENSUOJELUSTA	29
Milloin on tehtävä lastensuojeluilmoitus?	29
Kuka voi tehdä lastensuojeluilmoituksen ja kenellä on velvollisuus ilmoittaa?	30
5.2.2 LASTENSUOJELUN PALVELUT	32
NUORILLE SUUNNATTU TOIMINTA	36
INTENSIIVINEN TUKI ALLE KOULUIKÄISILLE	38
5.3 K-HKS LASTENPSYKIATRIAN POLIKLINIKKA JA OSASTO	40
KANTA-HÄMEEN SAIRAANHOITOPIIRI KY	40
5.4 K-HKS NUORISOPSYKIATRIAN POLIKLINIKKA	41
5.5 TERVEYSKESKUS JA KOULUTERVEYDENHUOLTO	44
5.5.1 KOULUTERVEYDENHUOLTO	44

5.5.2 TERVEYSKESKUKSEN YHTEYSTIEDOT, AJANVARAUS JA PÄIVYSTYS.....	46
5.6 ANKKURI-TIIMI	47
6 NIVELVAIHEIDEN YHTEISTYÖ.....	48
6.1 NIVELVAIHEIDEN YHTEISTYÖ (ESIKOULU-ALAKOULU SEKÄ ALA-YLÄKOULU).....	48
6.1.1 ESI-ALKUOPETUSNIVEL	49
6.1.2 ALA-YLÄKOULUNIVEL	51
7 ARJEN TYÖKALUJA JA IDEOITA OPPILASHUOLLON KEHITTÄMISHANKKEEN JATKOTYÖRYHMISTÄ.....	52
7.1 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ (OPS 2011)	52
7.2 KIUUSAAMINEN.....	55
7.3 OPETTAJAVAIKUTUS ONGELMIEN YHTEYDESSÄ – TIEDOSTAMINEN JA OHJAUS	57
7.4 PEDAGOGISIA KEHITTÄMISIDEOITA	60
LIITTEET	62

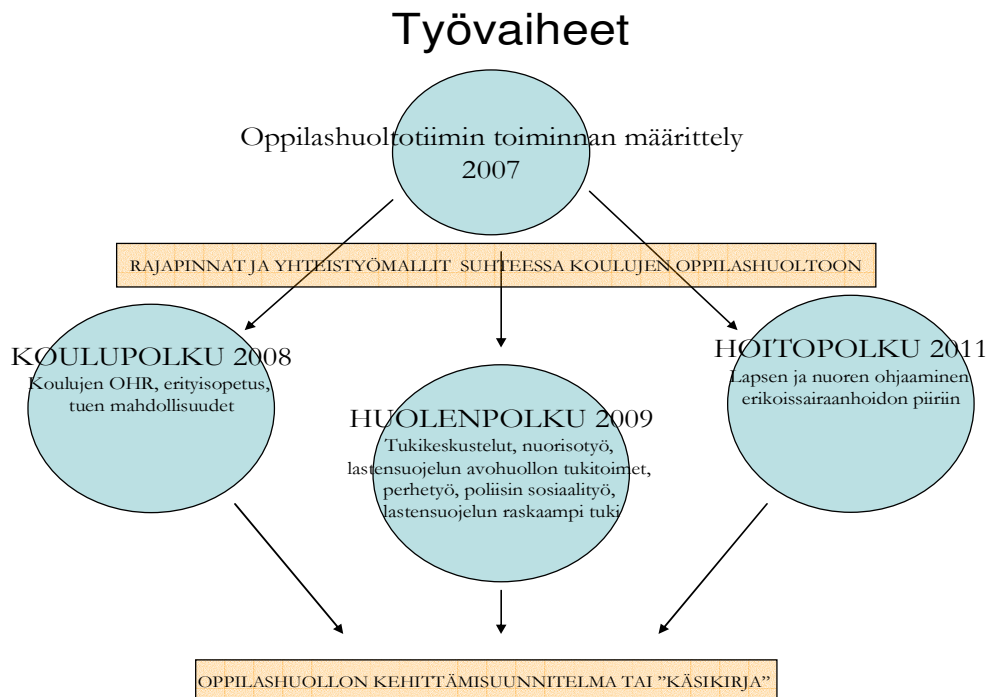
Lukijalle

Tämä käsikirja on koontiraportti, joka on kirjoitettu pääosin Riihimäen koulutoimen oppilashuollon kehittämishankkeen (2007-2011) aikana kerättyjen tietojen pohjalta. Käsikirjan tarkoitus on tarjota tietoa koulutoimen oppilashuollon palveluista, oppilashuollon työntekijöiden työnkuvista ja siitä kuinka oppilashuolto toimii Riihimäellä. Käsikirjassa on myös esitelty koulutoimen palvelurakenne ja erityiset tuen mahdollisuudet perusopetuksessa. Poikkeuksellisia tuen muotoja Riihimäellä ovat esimerkiksi ala- ja yläkoulujen käytössä olevat kuntouttavat luokat.

Hankkeen yhtenä tärkeimpänä tavoitteena oli myös selkeyttää koulutoimen yhteistyötahojen toimintatapoja, tehdä näkyväksi niiden palvelut sekä palveluiden piiriin hakeutumisen syyt ja menettelytavat. Myös vastuita oppilaan asioiden hoidosta kuntoutumisen eri vaiheissa pyrittiin selkeyttämään. Perheneuvolan ja nuorisopsykiatrisen poliklinikan kanssa tehtävää yhteistyötä pyrittiin entisestään tiivistämään ja luomaan uusia toimintatapoja, joilla yhteydenpito olisi suurempaa ja avoimempaa.

Oppilashuollon toiminnan ja yhteistyötahojen toimintatapojen sekä heidän kanssaan tehtävän yhteistyön kuvauksien lisäksi käsikirjaan on koottu tarpeellista tietoa koulussa tapahtuvia haastavia tilanteita varten. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi toiminta poissaolojen suhteen, haasteet kodin ja koulun välisessä yhteistyössä sopeutumattomuuden kohtaaminen, toiminta kiusaamistapauksissa jne.

Hanke toteutettiin kolmena seminaarina, joista kahdessa viimeisessä oli edustettuna koulutoimen lisäksi myös yhteistyötahot.

Tämän asiakirjan on tarkoitus olla kokonaisuus, jonka toimivuutta ja sisältöjä arvioidaan lukuvuoden aikana. Se tarkastetaan vuosittain ja päivitetään kevätlukukauden aikana niin, että se vastaisi mahdollisimman hyvin tulevan lukukauden tarpeita. Asiakirjan päivityksestä vastaa opetuspäällikkö tai hänen siihen nimeämänsä henkilö.

10.6.2011

KOULUTUSPALVELUKESKUS

1 OPPILASHUOLTO

Riihimäellä oppilashuolto sisältää oppilaan psykososiaalisen tuen, kouluterveydenhuollon, koulu-ruokailun sekä koulukuljetuksen. Oppilashuollolla pyritään turvaamaan oppilaan terve kasvu ja kehitys sekä hänen koulunkäyntinsä jatkuminen. Oppilashuoltoon kuuluu myös koulu yhteisön toimivuuden tukeminen sekä tasavertaisuutta korostavan ja oppilaista välittävän, myönteisen ilmapiirin luominen. Psykososiaalisen oppilashuollon tavoitteena on tunnistaa oppilaan oppimisvaikeuksia, psykososiaalisia ongelmia tai koulunkäyntivaikeuksia riittävän ajoissa, puuttua niihin ja/tai ohjata oppilas tarvitsemansa avun tai hoidon piiriin.

1.1 OPPILASHUOLTORYHMIEN RAKENNE JA TOIMINTA

Riihimäen kaupungin oppilashuollon työntekijöihin kuuluu kaksi koulupsykologia, kolme koulukuraattoria sekä yksi koulutoimen sosiaaliohjaaja. Heidän esimiehenään toimii opetuspäällikkö. Käytännössä oppilashuollosta vastaavat kullakin koululla säännöllisesti kokoontuvat oppilashuoltoryhmät (OHR). Kouluissa toimivien OHR:ien esimiehenä toimii kyseisen koulun rehtori. OHR:n koostumistiheys ja kokoonpano määritellään koulukohtaisesti koulun vuosittaisessa työsuunnitelmassa.

OHR:ään kuuluu yleensä rehtori, erityisopettaja ja terveydenhoitaja sekä koulukohtaisesti koulu-psykologi, koulukuraattori, opinto-ohjaaja ja koululääkäri. OHR on oppilashuoltoa ohjaava elin koululla, mutta oppilashuoltotyötä tekevät tavallaan kaikki koulu yhteisössä työskentelevät henkilöt. Koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja oppilashuoltoasioissa ovat terveydenhuolto, perheneuvola, lastensuojelu, päiväkodit, lastenpsykiatrinen ja lastenneurologinen sekä nuorisopsykiatrinen erikoissairaanhoito, poliisi, seurakunnat sekä erilaiset yksityiset hoito- ja kuntoutuspalvelujen tarjoajat.

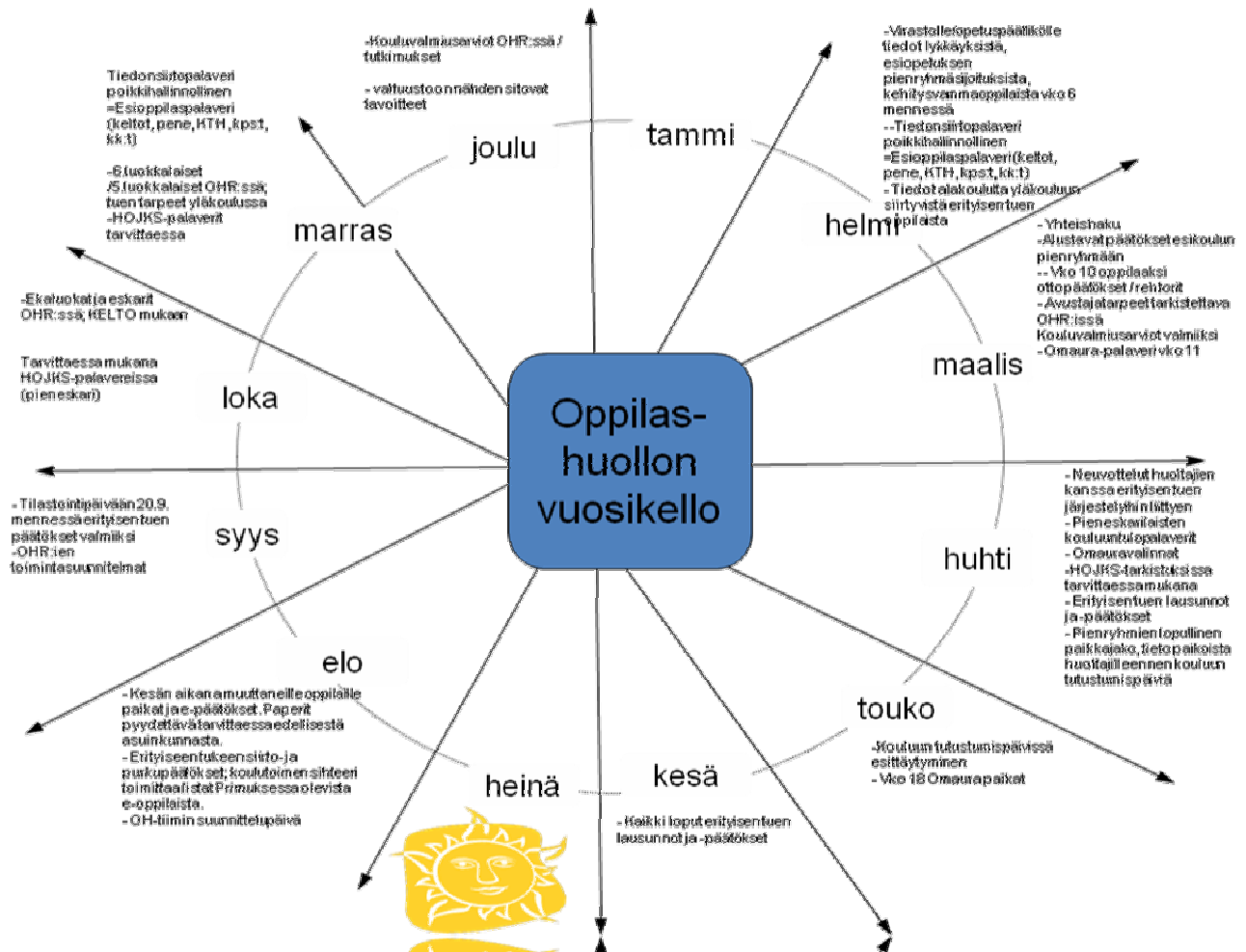
OHR:ssä käsitellään oppilasasioita opettajan, vanhempien, ryhmän jäsenten tai muiden viranomaisten aloitteesta. Päävastuu asioiden vireille panemisesta, niiden etenemisen seurannasta sekä tarvittavien opetusjärjestelyjen tai tukitoimien järjestämisestä on opettajalla. Oppilashuollon tavoitteena on suunnitella oppilaan tukitoimet yksilöllisesti, mahdollisimman hyvin hänen tarpeitaan vastaaviksi. Useimmissa tapauksissa tukitoimeksi riittää jo keskustelu opettajan, oppilaan ja vanhempien välillä.

Käytännössä oppilashuoltotyö toteutuu ja etenee seuraavasti

1. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä ja kehitystä. Tarvittaessa oppilaalle annetaan yleistä tukea (tukiopetus, läksyhelppi, oppimissuunnitelma, laaja-alaisen erityisopettajan, koulunkäyntiohjaajan tuki, eriyttäminen jne.).
2. Opettaja keskustelee mahdollisista ongelmista oppilaan ja huoltajan kanssa.
3. Opettaja tuo huolensa esiin koulun OHR:ssä (huoltajien tulee olla tietoisia oppilashuollollisesta käsittelystä), jossa sitä pohditaan moniammatillisesti. Moniammatillisen keskustelun perusteella sovitaan tarvittavista koulun toimista ja tuen muodosta. Jokaisesta oppilashuoltoryhmän kokouksesta laaditaan muistio. Kukin koulu päättää itsenäisesti sen, kuka muistion laatii, mutta siinä käytettävät lomakkeet ja kirjattavat asiat ovat yhteneväiset kaikissa kouluissa. Tämä velvoittaa myös siihen, että sovittujen toimenpiteiden seuranta/toteutuminen kirjataan. Tarpeen vaatiessa vanhemmat otetaan neuvotteluun mukaan.
4. Mikäli todetaan, että oppilaan tilanteessa yleinen tuki on riittämätön, laaditaan oppilaalle pedagoginen arvio kaupunkikohtaisen opetussuunnitelman mukaisesti. Sen jälkeen tehdään oppilaalle oppimissuunnitelma tehostettua tukea (säännöllisempi erityisopettajan / pienryhmän tuki jne.) varten. Tehostetun tuen vaikutusta oppilaan tilanteeseen ja oppimiseen seurataan ja oppilaan asia nostetaan tarvittaessa uudelleen OHR:n arvioitavaksi / pohdittavaksi.
5. Mikäli tehostetun tuen toteuttamisen ja seurannan jälkeen todetaan, että oppilaan tilanteessa tehostettukin tuki on riittämätön, laaditaan oppilaalle pedagoginen selvitys kaupunkikohtaisen opetussuunnitelman mukaisesti. Sen jälkeen tehdään oppilaalle henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma (HOJKS) erityistä tukea (mahdolliset oppiaineiden yksilöllistämiset, pienryhmän / erityisopettajan jatkuva tuki jne.) varten.
6. OHR:n kautta oppilas voidaan myös ohjata tarpeellisiin tutkimuksiin tai muiden tukimuotojen piiriin
 - erityisopettajat
 - koulupsykologi
 - koulukuraattori
 - lääkäri
 - perheneuvola
 - perusterveydenhuolto ==> erikoissairaanhoido/ poliklinikat
 - lastensuojelu

7. Opettaja tai joku muu oppilashuollon tehtävään nimeämä henkilö seuraa tukitoimien toteutumista ja on tarvittaessa yhteydessä oppilaan asioita hoitaviin tahoihin.

OPPILASHUOLLON VUOSIKELLO

1.2 OPPILASHUOLLON TYÖNTEKIJÖIDEN KOHDERYHMÄT JA TEHTÄVÄT

Koulupsykologi

Kohderymänä pääsääntöisesti esikoulu- ja alakouluikäiset lapset ja heidän perheensä

Keskeiset tehtävät:

- Lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen sekä psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen yhteistyössä perheen, koulun ja muiden verkostojen kanssa

- Toimiminen moniammatillisen OHR:n jäsenenä alakouluilla
- Asiantuntijakonsultointi yksilö- ja yhteisötasolla
- Psykologisten tutkimusten tekeminen esi- ja perusopetuksen oppilaille
- Jatkotutkimus- ja jatkohoitotarpeen arviointi ja jatkohoitoon tai -tutkimuksiin ohjaaminen
- Koulun tukitoimien suunnitteleminen yhdessä kodin ja OHR:n kanssa
- Koulunkäyntiin liittyvien hallinnollisten päätösten valmistelu
- Oppilasasioihin liittyvä viranomaisyhteistyö
- Osallistuminen asiantuntijana kunnan erityisen tuen ja oppilashuollon suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin

Koulukuraattori

Kohderyhmänä pääosin yläkoululaiset (6-9 luokat) lapset ja nuoret ja heidän perheensä

Keskeiset tehtävät:

- Tuen ja ohjauksen antaminen perusopetuksen oppilaille koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi
- Koulun ja kodin välisen yhteistyön tukeminen
- Oppilaan tilanteen kartoittaminen ja tuen tarpeen arviointi sekä jatkotoimenpiteisiin ohjaaminen hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti
- Koulujen OHR:ien toimintaan osallistuminen
- Asiantuntijakonsultointi yksilö- ja yhteisötasolla
- Koulunkäyntiin liittyvien hallinnollisten päätösten valmistelu
- Oppilasasioihin liittyvä viranomaisyhteistyö
- Osallistuminen asiantuntijana kunnan erityisen tuen ja oppilashuollon suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin

Koulun sosiaalihoaja

Riihimäen kaupungilla ei tällä hetkellä ole käytettävissään koulun sosiaalihoajaan palveluja. Kohderyhmänä valtaosin yläkoululaiset lapset ja nuoret (luokat 6-9), jotka ovat valikoituneet OHR:n esityksestä.

Keskeiset tehtävät:

- Nuoren syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisy ja pysäyttäminen kohdennetun yksilöllisen ja konaisvaltaisen tuen avulla.
- Nuoren kasvun, kehityksen ja koulunkäynnin tukeminen pääsääntöisesti yksilötyönä
- Työn tekeminen vaihtelevissa olosuhteissa, esimerkiksi nuoren kotona tai harrastusten parissa
- Osallistuminen tarvittaessa koulujen OHR:ien toimintaan
- Oppilasasioihin liittyvä viranomaisyhteistyö

- Osallistuminen asiantuntijana kunnan oppilashuollon suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin sekä yhteistyön kehittäminen kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimeen

Oppilashuollon työntekijöiden työnjako lukukaudella 2011 - 2012

	ITÄINEN ALUE	LÄNTINEN ALUE	POHJOINEN ALUE
K U R A A T T O R I T	HARJUNRINNE 6-9-luokat KURAATTORI 0197584457 0403304457 PATASTENMÄKI PELTOSAARI 5. luokat	KARA 6-9-luokat KURAATTORI 0197584458 0403304458 ETELÄINEN HERAJOKI LASITEHDAS 5.luokat	POHJOLANRINNE 6-9 -luokat KURAATTORI 0197584466 0503807299 POHJOINEN URAMO HAAPAHUHTA 5.luokat
	PATASTENMÄKI PELTOSAARI KOULUPSYKOLOGI 0197584459 0403304459 esi- ja 1-4.luokat	ETELÄINEN KOULUPSYKOLOGI 0403304484 0197584484 HERAJOKI LASITEHDAS KOULUPSYKOLOGI 0197584459 0403304459 esi- ja 1-4. luokat	POHJOINEN URAMO HAAPAHUHTA KOULUPSYKOLOGI 0197584484 0403304484 esi- ja 1-4. luokat
P S Y K O L O G I T			

2 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus koko perusopetuksen ajan saada opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ohella oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Oppilas saattaa tarvita oppimisessaan ja koulunkäynnissään tukea tilapäisesti tai pitempiaikaisesti. Tuen tarve voi vaihdella vähäisestä vahvempaan tai oppilas voi tarvita monenlaista tukea yhtä aikaa. Koulu auttaa oppilasta erilaisin tukimuodoin, jotka riippuvat vaikeuksien laadusta ja laajuudesta. Tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, oppilashuollollinen tuki, avustajapalvelut jne.

Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaan tilannetta tulee seurata ja aloittaa tuen antaminen heti, kun tarve siihen ilmenee. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista. Oppilaalle annettava tuki jaetaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Jokaisella tuen tasolla voidaan käyttää kaikkia eri tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätökseen perustuvaa erityisopetusta.

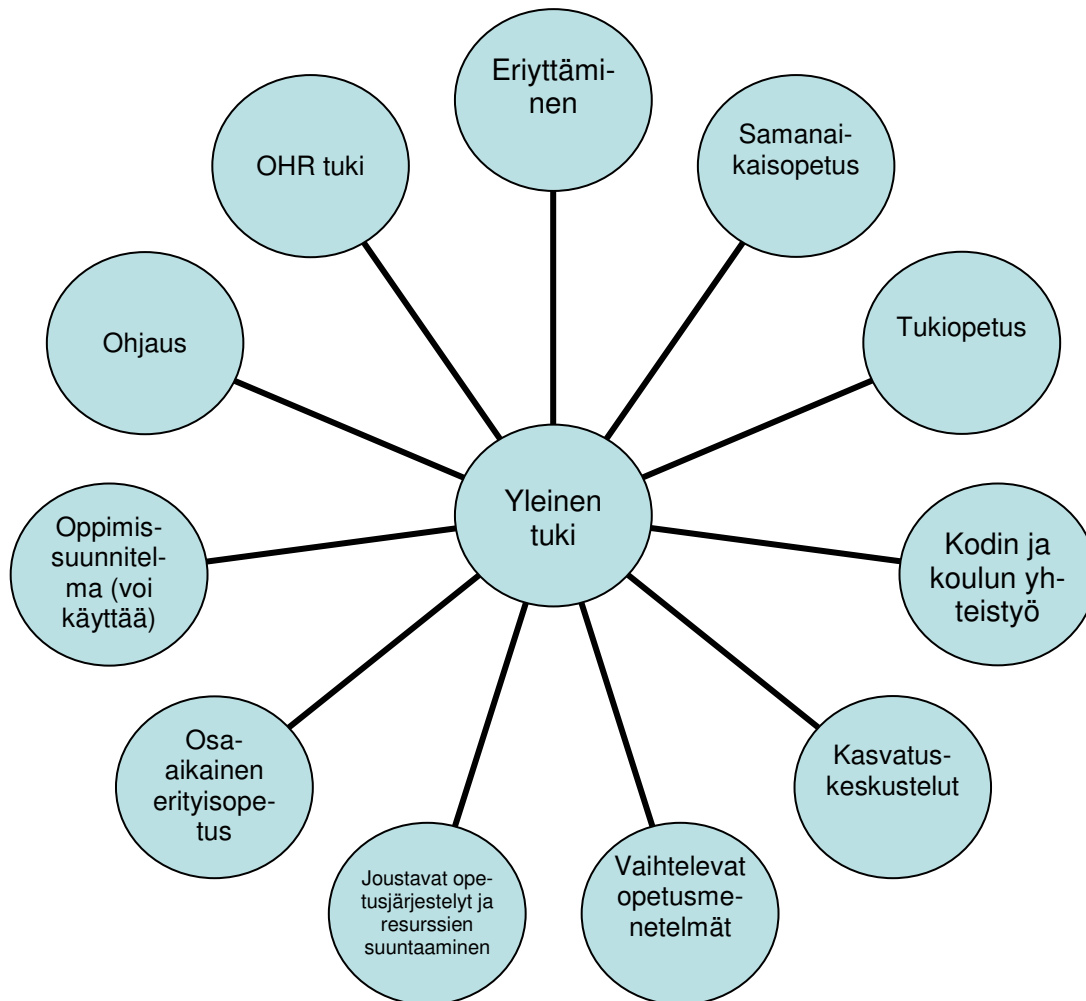
Jokaiselle oppilaalle annettava **yleinen tuki** on osa kaikkea kasvatusta ja opetusta. Sen tehtävänä on oppilaan tukeminen tavoitteiden saavuttamisessa. Tämä edellyttää, että opettaja arvioi oppilaitensa kehitystä ja tuen tarpeita ja suunnittelee toiminnan ja oppilaille annettavan palautteen sen mukaisesti. Perustana on koko opetusryhmän voimavarojen ja oppilaiden välisen vuorovaikutuksen hyödyntäminen. Tuen tarpeen kasvaessa oppilaan tulee saada tehostettua tukea.

Tehostettu tuki on oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Oppilas voi tällöin tarvita useampaa tuen muotoa. Tehostettu tuki perustuu opettajien, oppilaan huoltajan ja oppilashuollon henkilöstön yhteiseen tilannearvioon ja suunnitteluun. Tehostetun tuen aloittaminen käsitellään oppilashuoltotyössä pedagogisen arvion pohjalta. Tehostettua tukea annetaan oppilaalle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. Yhteistyö ja suunnitelmallisuus ovat tehostetun tuen toteutumisen edellytys.

Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä, tehdään hänelle **erityistä tukea** koskeva hallintopäätös. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta on käytävä ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Erityisopetuksen lisäksi oppilas saattaa tarvita esimerkiksi vahvaa oppilashuollollista, kuntouttavaa, hoidollista tai muuta yksilöllistä tukea. Huoltajan tuen, moniammatillisen yhteistyön ja yksilöllisen ohjauksen merkitys korostuu.

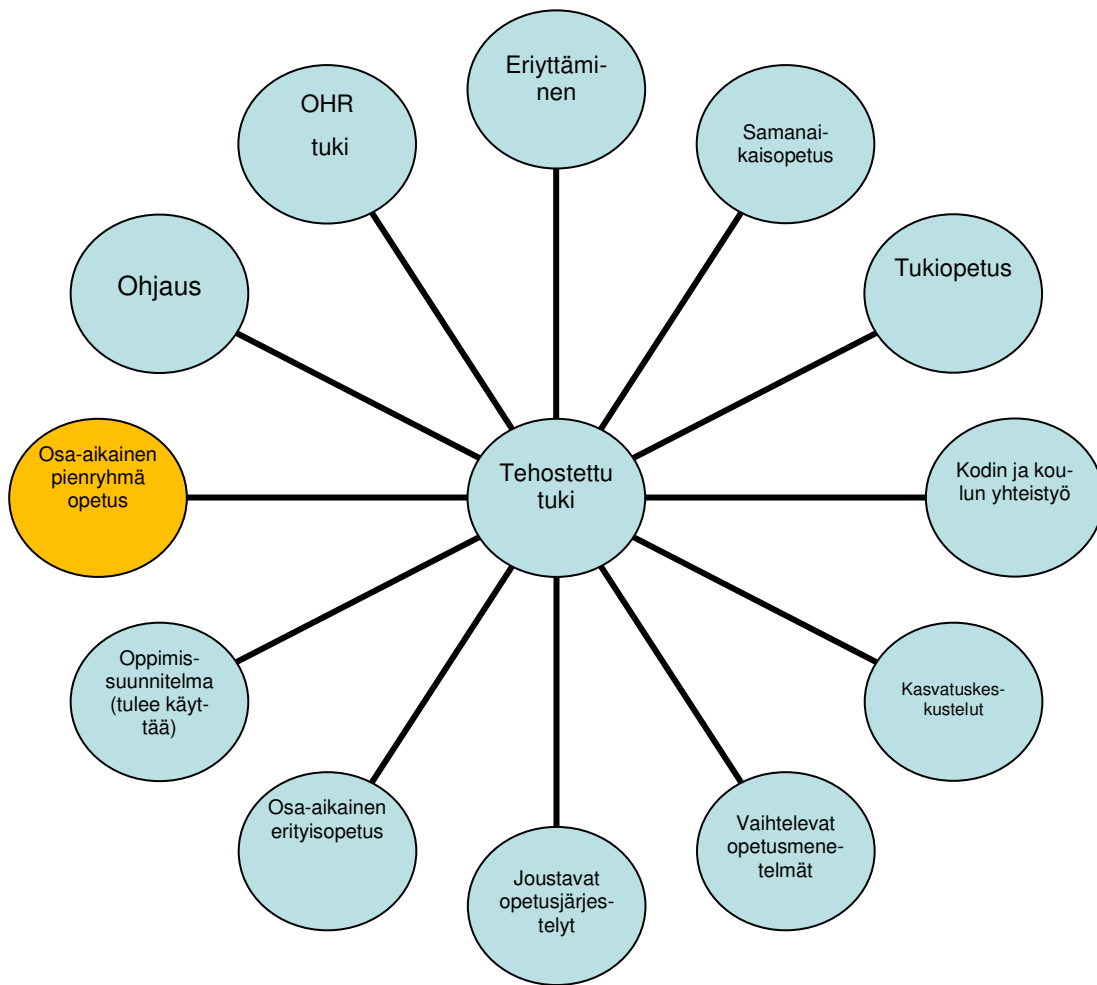
Ohjauksen sekä oppilaalle annettavan tuen tehtävänä on tukea oppimista sekä tervettä kasvua ja kehitystä niin että perusopetuksen oppimäärän suorittaminen on mahdollista.

2.1 Yleinen tuki

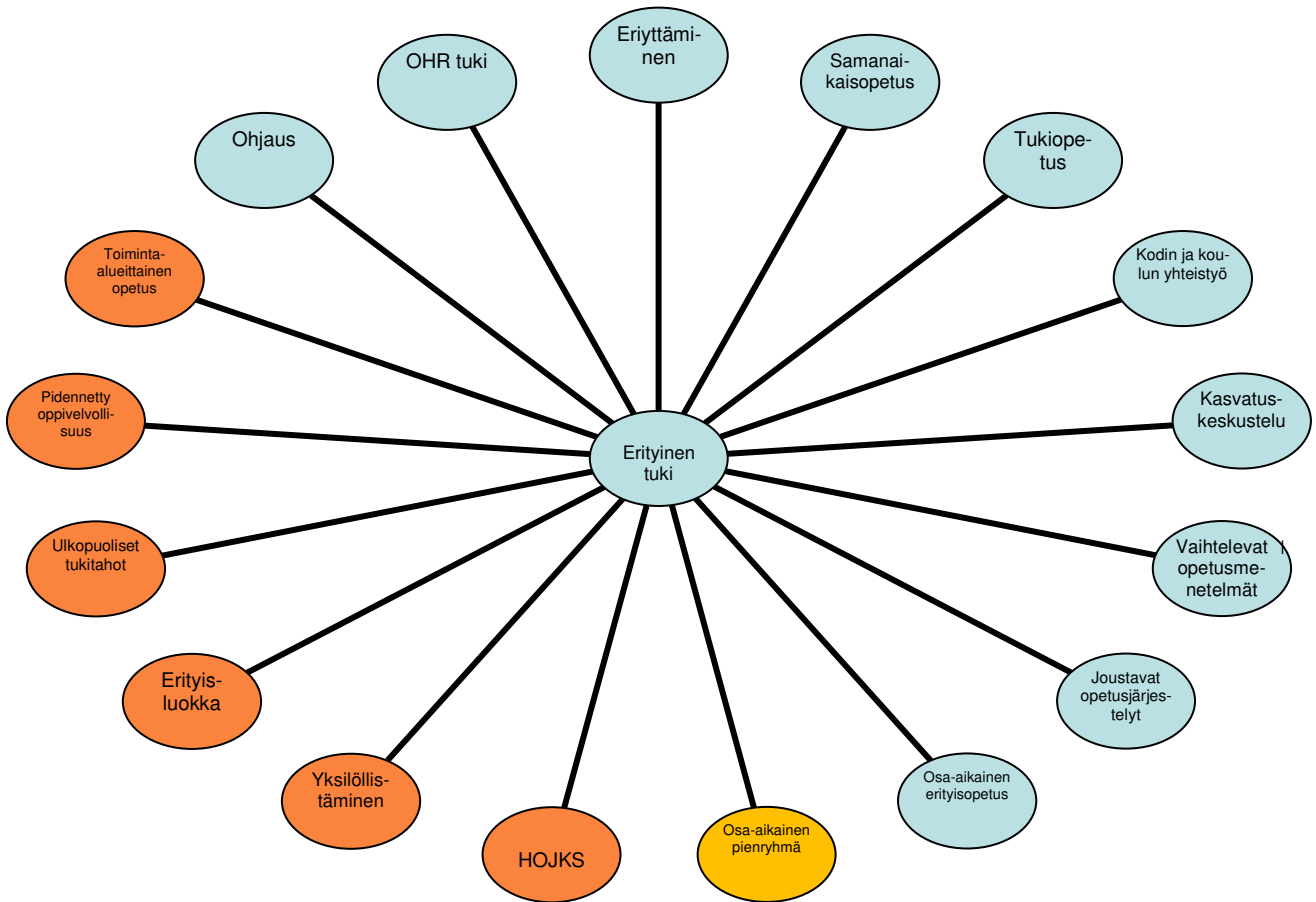
Jos annetut yleisen tuen muodot eivät ole riittäviä ja oppilas tarvitsee tehostettua tukea, opettaja kokoaa oppilaasta pedagogisen arvion. Pedagogisen arvion opettaja vie oppilashuollon käsittelyyn, jossa moniammatillisesti päätetään, tarvitseeko oppilas tehostettua tukea, ja miten tämä mahdollinen tuki hänelle järjestetään. Huoltajan täytyy olla tietoinen oppilashuollollisesta käsittelystä. Tähän käsittelyyn on hyvä olla myös hänen suostumuksensa. Huoltajalla on halutessaan mahdollisuus osallistua hänen lastaan koskevaan oppilashuollolliseen käsittelyyn.

2.2 Tehostettu tuki

Jos OHR pedagogisen arvion perusteella toteaa yleisen tuen riittämättömyyden ja päätetään siirtyä oppilaan tuessa tehostetun tuen tasolle, opettajan tulee koota oppilaalle oppimissuunnitelma yhteistyössä oppilashuollon ja tehostettuun tukeen osallistuvien tahojen kanssa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan annettu yleisen tason tuki ja vaikutus, tehostetun tuen ja arvioinnin muodot sekä vastuuhenkilöt.

2.3 Erityinen tuki

Jos oppilaan tehostettua tukea järjestävät tahot edelleen kokevat tehostetun tuen riittämättömyyden ja sen, että oppilas tarvitsee erityisen tuen muotoja, opettaja kokoaa yhteistyössä tehostettua tukea antaneiden tahojen sekä muiden tarpeelliseksi kokemiensa yhteistyötahojen kanssa pedagogisen selvityksen. Jos oppilashuoltoryhmä toteaa erityisen tuen tarpeen, oppilaalle haetaan vanhempien suostumuksella erityisen tuen päätös. Erityisen tuen päätöksessä kuvataan tuen rakenne, toimijat, vastualueet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Se on hallinnollinen päätös, joka haetaan koulutuspäälliköltä. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle kootaan Henkilökohtaisen Opetuksen Järjestämistä Koskeva Suunnitelma (HOJKS), joka laaditaan yhteistyössä tarpeellisten asiantuntijoiden kanssa.

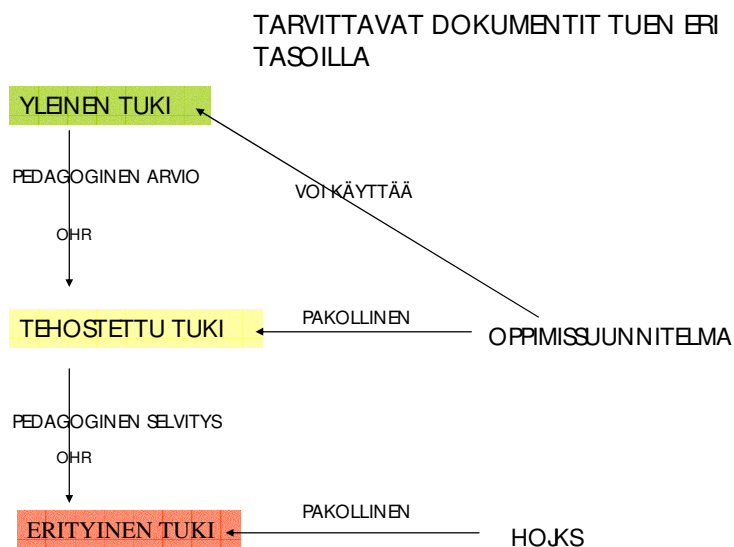
Myös tukea vähentävät tai purkavat päätökset tehdään oppilashuollollisen työn kautta sekä yhteistyössä huoltajan kanssa. Erityisen tuen päätöksen purkamiseen tarvitaan huoltajan suostumus. Kaikki tuen rakenteissa tapahtuvat muutokset kirjataan, tuen tasosta riippuen, joko oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin.

3 TUEN DOKUMENTIT

Uudistunut perusopetuslaki toi mukanaan uusia tuen dokumentteja. 1.8.2011 käytössä olevat asiakirjat ovat

- Pedagoginen arvio
- Oppimissuunnitelma
- Pedagoginen selvitys
- Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Kaavakuva tuen dokumenttien käyttämisestä perusopetuksessa

3.1 TUEN DOKUMENTTIEN KÄYTTÄMINEN ALAKOULUISSA (OPS 2011)

Alakoulussa oppilasta opettaa pääsääntöisesti oma luokanopettaja. Oppilaalla voi olla muitakin opettajia, kuten esimerkiksi englannin, liikunnan, käsityön tai jonkin muun taito- tai taideaineen opettaja. Opetuksessa voi olla mukana myös erityisopettaja. Vastuu oppilaan asioiden hoidosta ja yhteydenpidosta huoltajaan alakoulussa on kuitenkin aina oppilaan omalla luokanopettajalla.

Jos huoli oppilaasta herää jollekulle muulle kuin luokanopettajalle, hän saattaa huolensa luokanopettajan tietoon. Tapauskohtaisesti tarpeelliset henkilöt pohtivat niitä yleisen tuen muotoja, joilla voitaisiin tukea oppilaan kehitystä ja opinnoissa edistymistä. Luokanopettaja saattaa huolen sekä tuen rakenteeseen tehtävät mahdolliset muutokset huoltajan tietoon. Opettajat kirjaavat antamansa tuen muodot ja keston esimerkiksi oppimissuunnitelmaan.

Jos luokanopettaja ja/tai muut yleistä tukea antavat opettajat arvioivat, että annettu tuki ei ole riittävä ja että oppilas tarvitsee tehostettua tukea, luokanopettaja kokoaa oppilaasta pedagogisen arvion. Pedagogisen arvion kokoamiseen hän voi pyytää mukaan tarpeelliseksi katsomiaan yhteistyötahoja. Pedagogisen arvion luokanopettaja vie OHR:n käsittelyyn, jossa moniammatillisesti päätetään, tarvitseeko oppilas tehostettua tukea, ja miten tämä tuki hänelle järjestetään Huoltajan täytyy olla tietoinen OHR:n käsittelystä. Tähän käsittelyyn on hyvä olla myös hänen suostumuksensa. Huoltajalla on halutessaan mahdollisuus osallistua hänen lastaan koskevaan oppilashuollolliseen käsittelyyn. Rehtori arvioi tapauskohtaisesti keiden kaikkien on syytä osallistua asian oppilashuollolliseen käsittelyyn.

Jos OHR pedagogisen arvion perusteella toteaa yleisen tuen riittämättömäksi ja päätetään siirtyä tehostettuun tukeen, luokanopettaja kokoaa oppilaalle oppimissuunnitelman yhteistyössä OHR:n ja tehostettuun tukeen osallistuvien tahojen kanssa. Tehostetun tuen tasolla vastuu yhteydenpidosta huoltajiin kuuluu ensisijaisesti luokanopettajalle. Oppimissuunnitelmaan kirjataan annettu yleisen tason tuki ja vaikutus, tehostetun tuen ja arvioinnin muodot sekä vastuuhenkilöt. Tehostetun tuen vaikutuksia ja toteutumista arvioi tuen muodoista riippuen siihen sopivin henkilö/henkilöt.

Jos tehostettukin tuki arvioidaan riittämättömäksi, luokanopettaja kokoaa tarvittavien yhteistyötahojen kanssa pedagogisen selvityksen. Pedagogista selvitystä voidaan myös täydentää lääkärin tai psykologin lausunnolla tai sosiaalisella selvityksellä, jos oppilaan tilanne sitä vaatii. Luokanopettaja vie pedagogisen selvityksen OHR:n arvioitavaksi. Jos OHR toteaa erityisen tuen tarpeelliseksi, oppilaalle haetaan huoltajien suostumuksella erityisen tuen päätös. Erityisen tuen päätöksessä kuvataan tuen rakenne, toimijat, vastualueet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Se on hallinnollinen päätös, jonka tekee opetuspäällikkö. Erityisen tuen päätöksen voi tehdä myös ilman huoltajan suostumusta, mutta kiistatapauksissa se on saatettava koulutuslautakunnan arvioitavaksi ja päätettäväksi.

OHR osoittaa henkilön, joka on sopivin kokoamaan oppilaalle erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS:n. Tämä henkilö voi siis olla luokanopettaja, erityisopettaja tai aineenopettaja. HOJKS laaditaan joka tapauksessa yhteistyössä tarpeellisten asiantuntijoiden kanssa. Erityisen tuen tasolla vastuu yhteistyöstä huoltajan kanssa on kaikilla niillä henkilöillä, jotka osallistuvat oppilaan opetukseen. Tuen koordinointivastuu on kaikilla tuen tasoilla kuitenkin oppilaan luokanopettajalla.

Myös tukea vähentävät tai purkavat päätökset tehdään OHR:n kautta sekä yhteistyössä huoltajan kanssa. Erityisen tuen päätöksen purkamiseen tarvitaan huoltajan suostumus. Erityisen tuen päätös voidaan purkaa myös vastoin huoltajan suostumusta, mutta tällöin arviointi ja purkupäätös siir-

tyvät koulutuslautakunnalle. Kaikki tuen rakenteissa tapahtuvat muutokset kirjataan, tuen tasosta riippuen, joko oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin.

3.2 TUEN DOKUMENTTIEN KÄYTTÄMINEN YLÄKOULUISSA (OPS 2011)

Jos huoli oppilaan tuen riittävydestä herää jollekulle muulle kuin luokanvalvojalle, saattaa kyseinen opettaja huolensa luokanvalvojan tietoon. Yhdessä he miettivät niitä yleisen tuen muotoja, joita oppilaalle voidaan tarjota. Yksittäisessä aineessa on tukiopetuksen järjestäminen kyseisen aineopettajan vastuulla. Luokanvalvojan vastuulla on selvittää, onko oppilaalla myös laajemmin ongelmia. Yleisen tuen tasolla yhteydenpidon huoltajiin hoitaa ainetta opettava opettaja. Huoltajiin ollaan yhteydessä aina, kun oppilaasta herää huoli ja tuen rakenteisiin tehdään muutoksia. Tuen rakenteiden muutokset pyritään aina tekemään yhteisymmärryksessä huoltajan tai huoltajien kanssa. Opettajat kirjaavat antamansa tuen muodot ja keston esim. oppimissuunnitelmaan.

Yleisen tuen toteutumista ja riittävyttä arvioi tukea antava opettaja/opettajat. Aineopettaja/opettajat pitävät luokanvalvojan ajan tasalla tuen vaikutuksista ja mahdollisista tuen muutostarpeista. Jos yleinen tuki koetaan riittämättömäksi ja arvioidaan oppilaan tarvitsevan tehostettua tukea, asia viedään OHR:n käsiteltäväksi. Ennen OHR:n käsittelyä luokanvalvoja kokoaa oppilaasta pedagogisen arvion sekä hoitaa yhteydenpidon huoltajiin. Huoltaja voi halutessaan osallistua lastaan koskevaan OHR:n käsittelyyn. Oppilaan asian esittelijänä OHR:ssä toimii luokanvalvoja. Tapauskohtaisesti arvioidaan, keiden kaikkien on syytä osallistua OHRään.

Jos OHR pedagogisen arvion perusteella toteaa yleisen tuen riittämättömäksi ja päätetään siirtyä tehostettuun tukeen, luokanvalvoja kokoaa oppilaalle oppimissuunnitelman yhteistyössä OHR:n ja tehostettuun tukeen osallistuvien tahojen kanssa. Tehostetun tuen tasolla vastuu yhteydenpidosta huoltajiin kuuluu ensijaisesti luokanvalvojalle. Oppimissuunnitelmaan kirjataan annettu yleisen tuen tuki ja vaikutus, tehostetun tuen ja arvioinnin muodot sekä vastuuhenkilöt. Tehostetun tuen vaikutuksia ja toteutumista arvioi tuen muodoista riippuen siihen sopivin henkilö/henkilöt.

Jos tehostettukin tuki arvioidaan riittämättömäksi, luokanvalvoja kokoaa tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa pedagogisen selvityksen. Pedagogista selvitystä voidaan täydentää lääkärin tai psykologin lausunnolla tai sosiaalisella selvityksellä, jos oppilaan tilanne sitä vaatii. Jos OHR toteaa erityisen tuen tarpeelliseksi, oppilaalle haetaan huoltajien suostumuksella erityisen tuen päätös. Erityisen tuen päätöksessä kuvataan tuen rakenne, toimijat, vastuualueet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Se on hallinnollinen päätös, joka haetaan opetuspäälliköltä. Erityisen tuen päätöksen voi tehdä myös ilman huoltajan suostumusta, mutta kiistatapauksissa se on saatettava koulutuslautakunnan arvioitavaksi ja päätettäväksi.

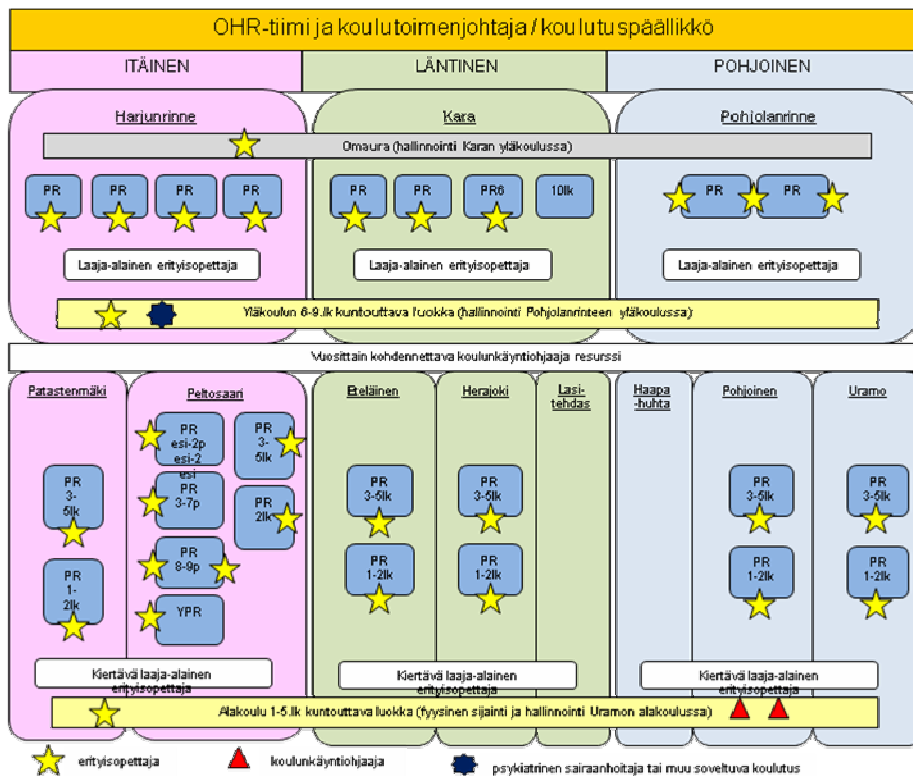
OHR osoittaa henkilön, joka on sopivin kokoamaan oppilaalle erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS:n. Tämä henkilö voi siis olla luokanvalvoja, aineopettaja tai erityisopettaja. HOJKS laaditaan joka tapauksessa yhteistyössä tarpeellisten asiantuntijoiden kanssa. Erityisen tuen tasolla yhteydenpitoon huoltajien kanssa voivat osallistua kaikki ne henkilöt, jotka osallistuvat oppilaan erityisen tuen tason opetukseen. Tuen koordinoivastuu on kaikilla tuen tasoilla kuitenkin oppilaan luokanvalvojalla.

Myös tukea vähentävät tai purkavat päätökset tehdään OHR:n kautta sekä yhteistyössä huoltajan kanssa. Erityisen tuen päätöksen purkamiseen tarvitaan huoltajan suostumus. Erityisen tuen päätös voidaan purkaa myös vastoin huoltajan suostumusta, mutta tällöin arviointi ja purkupäätös siirtyvät koulutuslautakunnalle. Kaikki tuen rakenteissa tapahtuvat muutokset kirjataan, tuen tasosta riippuen, joko oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin.

4 TUEN PALVELURAKENTEET

4.1 KAUPUNKIKOHTAINEN PALVELURAKENNE (OPS 2011)

PERUSOPETUKSEN TUEN PALVELUJÄRJESTELMÄ LUKUVUONNA 2011–2012

Riihimäellä noudatettavan lähikouluperiaatteen mukaan pyritään kaikki muut paitsi 11-vuotisen op- pivelvollisuuden piirissä olevat kehitysvammaiset oppilaat sijoittamaan oman alueensa lähikouluun. Tämän tulee olla opetuksen järjestämisen lähtökohtana. Mikäli oppilaan erityisen tuen tarve on il- meinen, osoitetaan hänelle lähikouluksi pääsääntöisesti oman alueen kaksisarjainen koulu, joihin pienryhmät 1.-2. luokkalaisille ja 3.-5. luokkalaisille on sijoitettu. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat jatkavat koulupolkuun alueensa yläkouluun. Kehitysvammaisten oppilaiden opetus on pääsään- töisesti keskitetty Peltosaaren kouluun lukuun ottamatta 6.-9. luokkalaisia lievästi ja keskiasteisesti kehitysvammaisia oppilaita, jotka siirtyvät ikätasonsa mukaisesti Harjunrinteen kouluun.

Kaksisarjaisten alakoulujen pienryhmissä työskentelee erityisopettaja sekä tarvittavat koulunkäyn- tihjaajat. Koulunkäyntiöhdajaajien määrä kussakin ryhmässä tarkistetaan vuosittain. Pienryhmä toi- mii kotiluokkana vain niille oppilaille, joiden opetuksen järjestäminen ei millään muulla tavalla olisi tarkoituksenmukaista. Pienryhmissä oppilaat ovat yksilöllisten tarpeidensa mukaan ja opiskelevat

aina kun mahdollista myös omissa yleisopetuksen luokissaan. Pienryhmien resurssia koordinoi opetuspäällikkö / kasvatus ja opetustoimenjohtaja sekä koulun OHR.

Yläkouluissa työskentelee kahdesta viiteen erityisopettajaa. Koulunkäyntiohjaajaresurssi tarkistetaan vuosittain. Koulut voivat halutessaan päättää vaihtavansa ohjaajaresurssia opettajaresurssiksi. Myös yläkouluissa pienryhmien resurssia koordinoi opetuspäällikkö / kasvatus ja opetustoimenjohtaja sekä koulun OHR (vai oppilashuollon työntekijät?).

Pienryhmien lisäksi Riihimäellä toimii kuntouttava luokka erikseen ala- ja yläkouluikäisille oppilaille. Tavoitteena on mahdollisimman nopea kuntoutuksen käynnistäminen. Muita tukimuotoja ovat Karan koululla toimivat Omaura, joka on työharjoittelupainotteinen vaihtoehto käydä peruskoulu loppuun, sekä 10. luokka.

4.2 ALA- JA YLÄKOULUJEN KUNTOUTTAVAT LUOKAT

(luokat 1-5/luokat 6-9)

Yhteystiedot

Alakoulun kuntouttava luokka

Hallinnointi: Uramon alakoulu

Osoite: Uramontie 63, 11120 Riihimäki

Rehtori: Jyrki Mutta (p.040 330 4540)

Opettajan puhelin: 0504141694

Yläkoulun kuntouttava luokka

Hallinnointi Pohjolanrinteen yläkoulu

Rehtori: Taina Koistinen (p. 019 758 4580)

Osoite: Vesitorni, alimmainen kerros

Opettajan puhelin: 0197584654

0504327873

Ala- ja yläkoulun kuntouttavien luokkien toimintaperiaatteet ja luokalle hakeutuminen

Luokat on tarkoitettu oppilaille, jotka eivät edes vahvoin tukitoimenpitein selviydy kotiluokassaan, ja jotka tarvitsevat elämässään monipuolista erityistukea. Myös oppilaiden erilaiset kriisit, pelot, ahdistuneisuus, yleinen syrjään vetäytyminen ja koulusta pois jättäytyminen voivat aiheuttaa tarpeen kuntouttavalle jaksolle. Luokkia voidaan myös käyttää nivelenä, jos oppilas on matkalla K-HKS:n lasten- tai nuorisopsykiatrian osaston tutkimus- tai osastojaksolle. Yleisesti ottaen myös oppilaan paluuta omaan kotikouluun nivelletään luokkien avulla.

Päätös opetuksen järjestämisestä kuntouttavalla luokalla tehdään enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Päätöksen opetuksen poikkeuksellisesta järjestämisestä tekee opetuspäällikkö, joka on myös kuntouttavien luokkien OHR:ien jäsen. Tarvetta kuntouttavan luokan palveluille pohditaan oppilaan kotikoulun OHR:ssä. Jos OHR:n käsittelyssä katsotaan aiheelliseksi, tekee lähettävän kotikoulun opettaja esityksen oppilaan siirtämisestä määrääjäksi kuntouttavalle luokalle. Kuntouttavan luokan OHR:ssä oppilaan asian esittelee lähettävän koulun OHR:n edustaja. Kuntouttavan luokan OHR:ssä päätetään oppilaiden luokkapaikasta ja tulojärjestyksestä. Kuntouttavien luokkien OHR:iin osallistuvat kaupungin koulupsykologit ja -kuraattorit, opetuspäällikkö, kuntouttavien luokkien opettajat ja yläkoulun kuntouttavan psykiatrinen sairaanhoitaja.

Opetuksen järjestämiseen kuntouttavalla luokalla tarvitaan huoltajan/huoltajien kirjallinen suostumus ja huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä koko prosessin ajan. Lähettävällä koululla on vastuu kaiken opetuksen järjestämisen kannalta oleellisen tiedon (oppimissuunnitelma, HOJKS, psykologin lausunnot ja/tai muut heidän hallussaan olevat lausunnot ja asiakirjat) saattamisesta kuntouttavan luokan opettajan käytettäväksi. Tietojen luovuttaminen tehdään aina huoltajien suostumuksella, vaikka laki mahdollistaakin jo opetuksen kannalta välttämättömän tiedon siirtämisen ilman sitä. Lähettävällä koululla on myös vastuu jakson akateemisten tavoitteiden asettamisesta sekä opiskeluvälineiden että oppikirjojen järjestämisestä oppilaalle. Opilliset tavoitteet ovat kuitenkin yleisesti ottaen toissijaisia luokkien oppilaiden kohdalla.

Kuntouttavien luokkien tuki on tehostettua tukea ja näin ollen opetuksesta ei tarvitse tehdä jakson ajaksi erityisen tuen päätöstä. Jos jakson aikana ilmenee, että oppilas tarvitsee erityisen tason tukea, voidaan tämä päätös hänelle tehdä jo jakson aikana tai siinä vaiheessa, kun oppilas palaa takaisin omaan kotikouluunsa. Kumpaankin kuntouttavaan luokkaan voi tietenkin tulla myös oppilas, joka on jo erityisen tuen piirissä. Erityistapauksissa voidaan oppilaan koulupolku suunnitella myös uudestaan. Tähän tarvitaan kuitenkin todella vahvat perusteet, jotka arvioidaan kuntouttavan luokan omassa OHR:ssä.

Alakoulun kuntouttavassa luokassa työparina toimivat erityisopettaja ja koulunkäyntiohjaaja. Tarpeen vaatiessa voidaan henkilökunnan resurssia lisätä yhdellä ohjaajalla. Luokassa on kuusi oppilaspaikkaa, joista yksi on kriisipaikka. Luokan toiminnan tarkoituksena on rauhoittaa oppilaan koulunkäyntiin liittyvä akuutti ongelmatilanne, päivittää oppilaan saaman tuen riittävyys ja toimivuus tai arvioida tarvittavan tuen muodot yhdessä tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa sekä järjestää tukitoimet. Alakoulun kuntouttavassa luokassa linkkinä yhteistyötahoihin toimii luokan erityisopettaja.

Yläkoulun kuntouttavassa luokassa työparina toimivat erityisopettaja ja psykiatrinen sairaanhoitaja tai jonkun muun, työhön soveltuvan, mielenterveysalan koulutuksen saanut henkilö. Luokassa on 6-8 oppilaspaikkaa, joista yksi on kriisipaikka. Tarpeen vaatiessa luokassa voi työskennellä myös määräaikainen koulunkäyntiohjaaja. Samoin kuin alakoulun kuntouttavan, on luokan toiminnan tarkoituksena rauhoittaa oppilaan koulunkäyntiin liittyvä akuutti ongelmatilanne, päivittää oppilaan saaman tuen riittävyys ja toimivuus tai arvioida tarvittavan tuen muodot yhdessä tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa sekä järjestää tukitoimet. Psykiatrinen sairaanhoitaja voi tarjota oppilaille myös terapeutista tukea koulupäivän arkirutiinien lomassa.

Erityisopettajan rooli ja toiminta ala- ja yläkoulun kuntouttavassa luokassa

Erityisopettajan tehtävä kuntouttavassa luokassa on vahvistaa monipuolisesti oppilaan koulunkäynti- ja vuorovaikutustaitoja sekä tukea lapsen/nuoren minäkuvaa ja itsetuntoa. Opettaja pyrkii myös tukemaan oppilaan myönteistä suhdetta kouluun ja opetukseen sekä vahvistamaan kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Tarvittaessa opettaja kartoittaa oppilaan oppimisen erityisvaikeuksia ja osallistuu eri yhteistyötahojen verkostotapaamisiin. Kuntouttavan jakson päättyessä opettaja (ja yläkoulun puolella psykiatrinen sairaanhoitaja työparina) tukevat oppilaan siirtymistä takaisin kotikouluun. Oppilaan tarvitsema tuki kotikoulussa mietitään ja järjestetään yhteistyössä kotikoulun OHR:n kanssa.

Psykiatrisen sairaanhoitajan rooli ja toiminta yläkoulun kuntouttavassa luokassa

Sairaanhoitaja työskentelee opettajan työparina ja osallistuu opetuksen toteuttamiseen. Opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen osallistumisen lisäksi psykiatrinen sairaanhoitaja tekee yksilöllistä tuen tarpeen kartoitusta sekä kuntoutustyötä oppilaiden kanssa. Toimintaperiaatteet sovitaan yhdessä opettajan, oppilaan ja huoltajien kanssa. Jokaisen oppilaan kuntoutumissuunnitelma tehdään yksilöllisesti. Psykiatrisella sairaanhoitajalla on oppilaan sen hetkisestä vastaanottokyvystä riippuen 1-3 yksilötuntia/viikko/oppilas. Terapeuttisilla tunneilla kehitetään tunnetaitoja ja keskustellaan ohjatusti oppilaan arjen askarruttavista ja ilahduttavista asioista

Terapeuttisen hoidon ja tukitoimien koordinoinnin tarve ei poistu lukuvuoden ulkopuolellakaan. Tätä tarvetta, johon opettaja tai koulunkäyntiohjaaja ei työaikojensa puolesta pysty vastaamaan, hoitaa psykiatrinen sairaanhoitaja. Hän jatkaa työtään lukukauden päätyttyä ja voi sovitusti suorittaa terapiakäyntejä myös oppilaiden kotona. Tarvittaessa hän voi myös suunnitella oppilaiden kanssa heidän vapaa-aikaansa. Vapaa-ajan suunnittelussa merkittäväksi yhteistyötahoksi tulee koulutoimen ja perusturvan sosiaali-ohjaajat sekä Riihimäen nuorisotoimi. Yhteistyötä voidaan tehdä myös seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa.

Käytännössä psykiatrinen sairaanhoitaja aloittaa lukuvuoden suunnittelun hyvissä ajoin ennen opettajan työvuoden alkamista. Ennen lukuvuoden alkua hän päivittää oppilaiden kesän tapahtu-

mat ja hoitosuhteiden tilanteen, aloittaa uudelleen omat terapiatapaamisensa ja kartoittaa yhdessä OHR:n kanssa tulevan lukukauden tilannetta. Psykiatrinen sairaanhoitaja osallistuu eri yhteistyöta-
hojen verkostotapaamisiin ja toimii yleisesti linkkinä koulun ulkopuolisiin tukitahoihin, kuten esimer-
kiksi K-HKS:n nuorisopsykiatrian poliklinikkaan. Tarvittaessa hän ohjaa oppilaan ja hänen per-
heensä oikeiden palveluiden piiriin.

4.3 ALAKOULUJEN KONSULTOIVA ERITYISOPETTAJA

Konsultoivana erityisopettajana toimii alakoulujen kuntouttavan luokan erityisopettaja tai joku muu opetuksenjärjestäjän valitsema henkilö, jolla on erityisopettajan/erityisluokanopettajan muodollinen pätevyys. Valinta tehdään lukuvuodeksi kerrallaan. Riihimäen konsultoiva erityisopettaja toimii kaikkien alakoulujen opetusryhmien lisätukena. Pääpaino on yleisopetuksen opetusryhmissä. Luokanopettaja voi halutessaan kutsua konsultoivan erityisopettajan luokkaansa seuraamaan huolta aiheuttavaa yksittäistä oppilasta, oppilasjoukkoa tai koko luokkaa. Myös rehtori voi kutsua konsultoivan erityisopettajan avuksi suurempiin oppilasyhteisön ongelmanratkaisutilanteisiin (esim. luokkarajat ylittävät vakavat kiusaamistapaukset).

Konsultoiva erityisopettaja havainnoi valikoitua kohdetta tarpeelliseksi katsomansa ajan vaihtelevissa oppimistilanteissa ja ympäristöissä, jonka jälkeen hän yhdessä luokanopettajan kanssa miettii niitä keinoja, millä ongelmaa/ongelmia voitaisiin hoitaa. Tarvittaessa mukaan voidaan ottaa myös koulun OHR sekä muita tarpeelliseksi katsottuja yhteistyötahoja. Huoltajilta on hankittava lupa ennen toimenpiteitä ja heidät on pidettävä ajan tasalla asioiden etenemisestä. Jos kysymyksessä on suurempaa oppilasyhteisöä koskeva ongelma, asiaa hoidetaan aina yhdessä koulun OHR:n kanssa.

Ennen kuin konsultoiva erityisopettaja tulee seuraamaan opetusta, käy hän alkukeskustelun lisätukea toivovan opettajan kanssa. Keskustelussa selvitetään ainakin seuraavat asiat:

- a) Opettajan ensisijainen huolenaihe
- b) Miten ongelmat näkyvät koulussa ja keitä kaikkia ongelmien esiintyminen koskee
- c) Miten ongelmat vaikuttavat opettajan työhön
- d) Kuinka tietoinen koti on ongelmista ja miten yhteistyö kodin kanssa toimii
- e) Onko oppilaalle/oppilaille tehty jotain tutkimuksia → yhteenvedot (lupa huoltajilta)
- f) Mahdolliset diagnoosit ja lääkitys (lupa huoltajilta)
- g) Onko oppilaalla käynnissä jotain koulun ulkopuolisia tukitoimia (lupa huoltajilta)
- h) Mitä koulun tukitoimia on käytetty tähän mennessä ja arviointia niiden vaikutuksista → oppimissuunnitelma, HOJKS (tiedonsiirtolupa huoltajilta)
- i) Opettajan omat voimavarat ja jaksaminen, usko omiin resursseihin ongelman hoidossa

Jos tukea toivova opettaja tietää, että hänelle on olennaista tietoa liittyen kohtiin **e**, **f** ja **g**, on hänen syytä kysyä tiedonsiirtolupa valmiiksi, jo ennen kuin hän käy alkukeskustelua konsultoivan erityisopettajan kanssa. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa saa 1.1.2011 voimaan tulleen lain mukaan siirtää oppilaan opetuksesta vastaavien tahojen välillä ilman huoltajien suos-

tumusta. Kodin ja koulun toimivan yhteistyön takaamiseksi on kuitenkin perusteltua kysyä huoltajien suostumus tietojen siirtämiselle.

Havainnoinnin jälkeen konsultoiva erityisopettaja kokoaa havaintonsa ja tekee sen pohjalta jatkotoimenpide-ehdotukset. Koonti ja ehdotukset annetaan kirjallisena opettajalle ja koulun rehtorille. Tarkoitusta varten on käytössä konsultoivan erityisopettajan havainnointi- ja jatkotoimenpide-ehdotuslomake. Lomakkeen havainnot ja toimenpide-ehdotukset käydään läpi erillisessä tapaamisessa opettajan ja rehtorin kanssa. Tarpeen vaatiessa, lomake voidaan purkaa myös OHR:ssä. Rehtori ja opettaja (mahdollisesti myös OHR) päättävät itse mitä ehdotuksia he toteuttavat. Seurantakeskustelu sovitaan n. 1-2 kk päähän purkuneuvottelusta. Tällöin tarkistetaan tilanne ja tehdään mahdollisia muutosehdotuksia.

4.4 OMAURA LUOKKA (OPS 2011)

Riihimäellä joustava perusopetus toteutetaan Omaura-luokassa, joka hallinnollisesti kuuluu Karan yläkoulun alaisuuteen.

Tavoitteet

1. Auttaa nuori takaisin säännöllisen elämäntavan piiriin; saada nuoren elämäntapa suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi, satunnaisuuden ja lyhytjännitteisyyden sijaan
2. Tukea oppilaita suorittamaan peruskoulun oppimäärä
3. Auttaa oppilaita hahmottamaan paremmin omia mahdollisuuksiaan jatkokoulutuksessa ja työelämässä eli luomaan "omaa uraansa"
4. Tutustuttaa oppilaat työelämän sääntöihin

Menetelmät

1. Omaura aloitetaan leirillä. Huoltajat ovat kiinteästi mukana luokan toiminnassa. Oppilaat opiskelevat työharjoitteluvaltaisesti. Työharjoittelujen kautta pyritään luomaan oppilaille onnistumisen kokemuksia hyödyntäen ja tukien oppilaiden omia vahvuuksia. Työharjoittelujakson aikana oppilaat laativat kirjallisen raportin, joka sisältää kuvauksen työpaikasta ja työtehtävistä sekä tutkimustehtävän jakson pääpainotetusta lukuaineesta. Tutkimustehtävä esitellään suullisesti jakson lopussa. Lisäksi lukuaineisiin on perustehtävät oppikirjoissa. Vaihtelevasti annetaan myös muita tehtäviä. Matematiikkaa ja kieliä opiskellaan joka viikko opetussuunnitelman mukaisesti.
2. Työskentelyssä oppilaat huomioidaan yksilöllisesti. Oppilaiden valmiuksissa on suuria eroja ja useimpien oppilaiden keskittymiskyky on heikko. Tämä vaatii opettajalta yksityiskohtaista valmistelua ja suunnittelua sekä oppimateriaalin että oppilaiden yksilöllisten tarpeiden suhteen.
3. Työskentely Omaurassa perustuu koulutoimen ja perusturvatoimen tiiviiseen yhteistyöhön. Omaurassa työskentelee sekä opettaja että sosiaaliohjaaja, mikä mahdollistaa oppilaan kokonaisvaltaisen tukemisen.

Työpaikkaopiskelu

Työpaikkaopiskelu on tärkeä osa Omauran toimintaa. Normaalin koulutyön ohella oppilas suorittaa pääsääntöisesti viisi työpaikkajaksoa vuodessa. Työpaikat valitaan mahdollisuuksien mukaan oppilaan oman mielenkiinnon kohteista. Työaika on kuusi tuntia päivässä eli yhteensä 30 tuntia viikossa. Työpaikkajaksojen avulla oppilas tutustuu eri ammatteihin ja työympäristöihin ja oma ammatinvalinta monesti selkiytyy. Myös koulumotivaatio ja -suoritukset paranevat, kun tavallisen koulutyön ohella on mahdollisuus tutustua oikeaan työelämään.

ATK

- Tekstinkäsittely (tutkimustehtävät), piirrosohjelmat (työraportin kuvitus), Internet (materiaalin hakeminen), sähköposti, cd -pohjaisen materiaalin hyödyntäminen

Äidinkieli

- Kirjallinen ja suullinen raportti, peruskieliopit, ainekirjoitus.

AmmatINVALINNANOHJAUS

- Karan koulun opinto-ohjaaja vastaa yhteisvalinnasta. Tutustumiset työvoimatoimistoon, ammatikouluihin tai muihin kouluihin järjestetään tarpeen mukaan.

Valinnaiset aineet

- Eri työharjoitteluista annetaan koulutodistuksen arvosana; esim. autonhuolto-, hevosenhoito-, pieneläinhoito-, hoitotyön-, kodinkonehuolto-, kudonta-, kotitalous-, toimistotyön- tai teatterityökurssi tai tekninen työ.

Kuvataide

- Mahdollisuus piirtää, maalata, videoida tai valokuvata.

Liikunta

- Sulkapalloa, keilaamista, sählyä, biljardia. Muitakin harrastuksia voidaan tukea.

Arviointi

Jokaisen jakson jälkeen työraportti ja tutkimustehtävät esitellään. Sen jälkeen annetaan jakson aiheista numerot, sanallinen arviointi ja pidetään arviointikeskustelu. Oppiaineiden lisäksi arvioidaan oppilaan muuta työskentelyä ja käyttäytymistä.

Jälkihuolto

Oppilaille on järjestetty "kesätyö" (perusturvakeskus). Useimmiten kesätyö on löytynyt harjoittelu- paikoista. Oppilaan sijoittumista perusopetuksen jälkeiseen opiskeluun seurataan yksilöllisesti.

Oppilasvalinta

Oppilaalla täytyy olla pääsääntöisesti 8. luokka suoritettuna. Valinta suoritetaan haastattelun ja oppilaan kokonaistilanteen arvion perusteella. Koulujen oppilashuoltohenkilöstön rooli on oppilasvalinnassa keskeinen. Omaurassa on 10 oppilaspaikkaa.

4.5 10-LUOKKA

Perusopetuksen lisäluokan eli 10-luokan tavoitteena on kehittää oppilaan opiskelu- ja uranvalintamahdollisuuksia sekä parantaa jatkokoulutukseen pääsyä korottamalla peruskoulun päättötodistuksen arvosanoja. Kymppiluokalle voivat hakeutua ensisijaisesti sellaiset peruskoulunsa päättäneet nuoret, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa toiselta asteelta (lukiosta tai ammatillisista oppilaitoksista). Ryhmään ovat etusijalla riihimäkeläiset opiskelijat, mutta useina vuosina on paikkoja voitu tarjota myös naapurikuntien opiskelijoille. Vieraskuntalaisten kannattaa tiedustella mahdollista koulumatkatukea oman kunnan sivistystoimesta. Oppilaat säilyttävät peruskoulun päättävillä opiskelijalla olevan kolmen pisteen yhteishakuedun. Vuoden opiskelun aikana harjoitetaan sellaisia tietoja ja taitoja, jotka auttavat jatko-opinnoissa menestymisessä. Jokaiselle oppilaalle suunnitellaan tarvittaessa henkilökohtainen opinto-ohjelma. Kymppiluokan aikana kodin ja koulun yhteistyö on tärkeää.

10-luokalla

- Kehitetään oppilaan opiskelun, oppimisen ja ryhmässä toimimisen taitoja,
- Opiskeltavina ja korotettavina oppiaineina ovat peruskoulun 11 lukuainetta (ei terveystieto),
- Opiskellaan äidinkieltä, englantia ja matematiikkaa koko lukuvuoden ajan. Muita reaaliaineita käydään läpi tiiviinä kokonaisuuksina yhden jakson aikana. Kouluviikko päättyy perjantaisin aina johonkin kokeeseen.
- Tutustutaan toisen asteen oppilaitoksiin ja opiskellaan toisen asteen oppilaitoksen opintoja ja/tai valinnaisaineita mahdollisuuksien mukaan,
- Syksyllä ja keväällä on kolmen viikon pituinen työelämään tutustumisjakso,
- Harrastetaan liikuntaa kerran viikossa.

Opetusjärjestelyt

Opetus, koulukirjat ja ruokailu ovat maksuttomia. Lukuvuosi on jaettu kolmeen jaksoon ja jokaisen jakson päätteeksi annetaan jaksotodistus. Luokka toimii Karan koulun alaisuudessa. Luokkaa opettaa yksi opettaja ja opinto-ohjauksesta vastaa Riihimäen lukion opinto-ohjaaja. Terveystieteiden palvelut tarjoaa Karan koulun terveydenhoitaja.

10-luokalle hakeminen

Riihimäen kymppiluokalle voi tällä hetkellä hakea kahdella eri tavalla

1. täyttämällä sähköinen hakulomake osoitteessa *www.hyria.fi*
2. tulostamalla ja täyttämällä hakulomake ja palauttamalla se Karan koululle, rehtori Kari Sandbergille (Kalevankatu 13–17, 11100 Riihimäki). Tulostettuja lomakkeita on myös saatavana Karan koulun kansliasta tai Riihimäen kaupungintalon tietotuvasta.

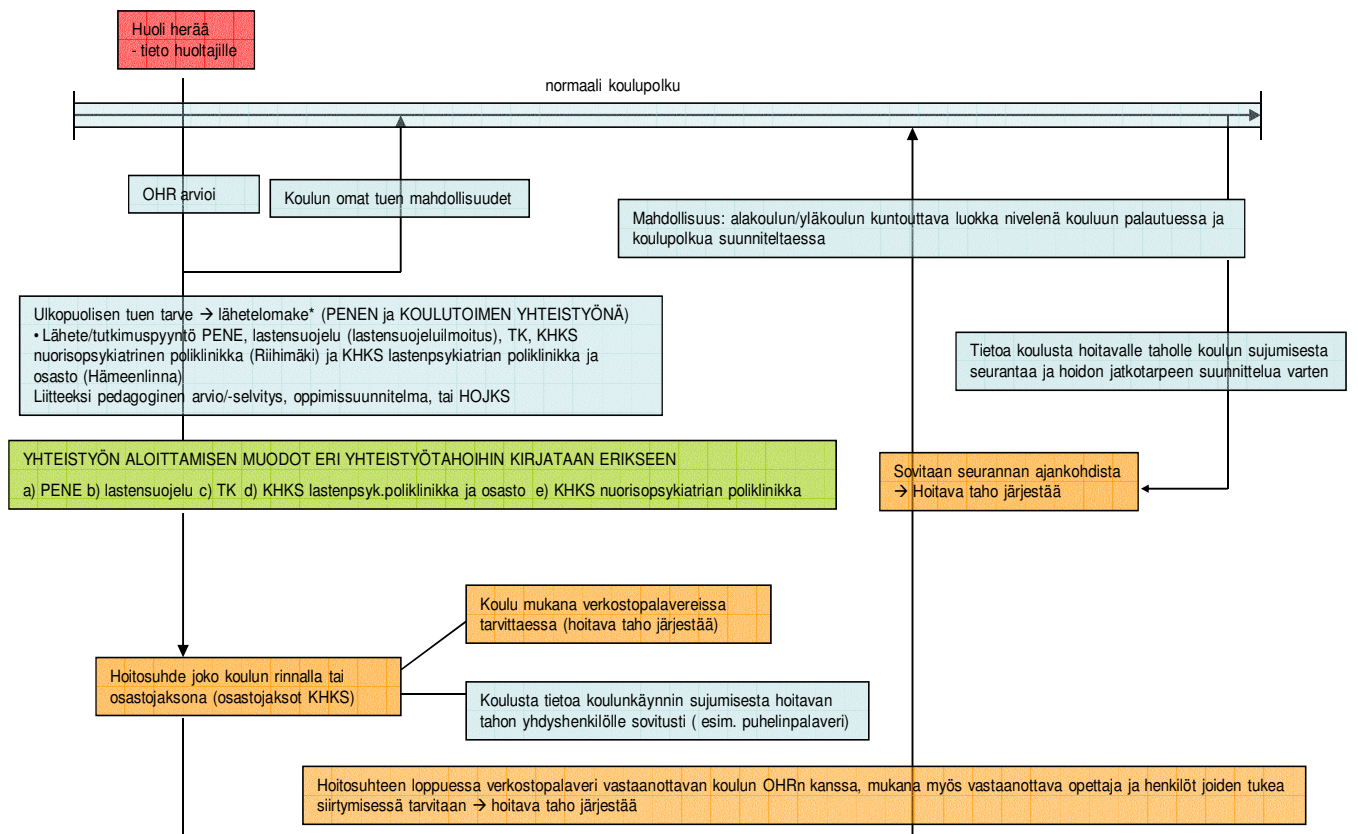
Valinta koulutukseen

Tiedot 10-luokalle valituista ilmoitetaan ennen lukuvuoden alkua.

5 KOULUN ULKOPUOLINEN TUKI: PALVELUT JA YHTEISTYÖN TOIMINTATAVAT

Huolen ja kuntoutuksen yhteistyökaavio (koulutoimen näkökulma)

- Kaikki toiminta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa

5.1 PERHENEUVOLA

Tiedustelut ja ajanvaraus

- Perheneuvola, Junailijankatu 14, 11100 Riihimäki
Toimistovirkailija Leena Piirilä, puh. (019) 758 4250
Ajanvaraus ja työntekijöiden puhelinajat ma-to klo 11.00-11.30
- Toimistoon voi myös jättää soittopyynnön

Yleistä

Perheneuvola (PENE) palvelee 0-13 – vuotiaiden lasten perheitä ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä ja ongelmatilanteissa. PENE:sta saa myös perheasioiden sovittelua ja adoptioneuvontaa. PENE:ssa mietitään ongelmiin ratkaisuja yhdessä perheen kanssa. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä opettajien, terveydenhoitajien ja päiväkodin työntekijöiden kanssa, aina perheen luvalla. Palvelut ovat perheille vapaaehtoisia, luottamuksellisia ja maksuttomia. PENE:n työntekijöinä on psykologeja ja sosiaalityöntekijöitä, sekä konsultoiva lastenpsykiatri.

Perheneuvola tarjoaa

- ohjausta ja neuvontaa
- tutkimuksia
- terapiaa
- sovittelua

5.1.1 PERHENEUVOLAN PALVELUT

- a) Lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvien ongelmien tutkiminen ja hoito
 - Moniongelmaisesti oirehtivat lapset; käytöshäiriöt, tunne-elämän vaikeudet sekä oppimisvaikeudet
- b) Vanhemmuuden arviointi ja tukeminen
- c) Koko perheen vuorovaikutuksen arviointi ja tukeminen

Perheneuvolan arviointi ja tutkimusjakso

- Arviointi 1-2 käyntiä, jonka jälkeen päätetään, miten asiassa lähdetään työskentelemään
- Tutkimusjakso n. 5-10 käyntiä, joka tapauskohtaisesti koostuu perhekäynneistä, vanhempien haastattelusta, lapsen psykologisesta yksilötutkimuksesta, lastenpsykiatrin konsultaatiosta sekä vanhempien ja lapsen vuorovaikutuksen tutkimisesta. Tutkimusjaksolla pyritään keräämään myös mahdollisimman kattavasti tietoa lapsesta esimerkiksi koulun tai päiväkodin henkilökun-

nalta. Jakson päätyttyä perheelle annetaan palaute tutkimusjaksolla syntyneistä ajatuksista koskien lapsen oireilun syitä sekä ehdotus jatkotoimenpiteistä (esimerkiksi hoitajakso PENE:ssä, muun tarvittavan avun hankkiminen perheelle, lähete lastenpsykiatrian poliklinikalle, neuvottelut koulun ym. yhteistyötahojen kanssa).

Tutkimusjakson jälkeen PENE:ssä on mahdollista jatkaa työskentelyä eri tavoin. Työskentely- tai hoitajakson pituus voi vaihdella hyvin paljon ongelmasta tai perheen tarpeista riippuen.

- Vanhempien neuvonta ja tukikäynnit
- Perheterapia
- Ryhmäterapia
- Pariterapia
- Lapsen supportiivinen yksilöterapia
- Theraplay-terapia
- Sovittelu
- Yhteisneuvottelut muiden perhettä/lasta tuntevien tahojen kanssa
- Muun tarvittavan kuntoutuksen (esimerkiksi psykoterapia, toimintaterapia) järjestäminen yhteistyössä K-HKS:n lastenpsykiatrian poliklinikan tai lasten kuntoutustyöryhmän kanssa

5.1.2 PERHENEUVOLAN YHTEISTYÖN MUODOT SUHTEESSA KOULUUN

Tavallisesti, kun opettajalla herää huoli oppilaasta ja hän näkee, että perheneuvola voisi auttaa, opettaja voi kehottaa perhettä ottamaan itse yhteyttä perheneuvolaan. Opettaja voi myöhemmin tiedustella oppilaansa PENE - asioiden edistymisestä joko oppilaan huoltajalta tai koulunsa kuraattorilta tai koulupsykologilta. Kokeilussa on myös vaihtoehtoinen menettelytapa, jonka alla oleva kuvaus on laadittu yhteistyössä PENE:n työntekijöiden kanssa. Menettelytavassa käytetty PENEn lähetelomake löytyy tämän käsikirjan liitteistä (liite1). Sen täyttämiseen ja lähettämiseen PENE:aan täytyy olla huoltajan suostumus. PENE:n toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja luottamus huoltajan ja PENE:n välillä, joka syntyy avoimuudesta ja huoltajan tietoisuudesta liittyen asioiden hoitoon, on aivan yhtä tärkeää kuin luottamus koulun ja huoltajankin välillä.

Vaihtoehtoinen menettelytapa

- OHR:n käsittelyssä todetaan tarve PENE:n palveluille
 - OHR:n yhteistyönä täytetään oppilaasta PENE:n lähetelomake ja lähetetään se huoltajan suostumuksella PENE:aan
 - jos huoltaja ei anna lupaa lomakkeen lähettämiseen, ohjaa opettaja huoltajaa sanallisesti ottamaan yhteyttä PENE:aan

- jos huoltaja ei anna lupaa koulun ja PENE:n väliselle yhteistyölle ja lapsen ongelmat jatkuvat muuttumattomina tai kasvavat koulussa, on opettajan seuraava yhteistyötaho lastensuojelu

- Lähetteeseen kirjattu opettaja huolehtii, että avoimeen yhteistyöhön PENE:n kanssa on huoltajan suostumus. Myös PENE:n työntekijä kysyy yhteistyöluvan huoltajalta alkuarviointivaiheen jälkeen, sillä kirjallisten tulosten ja yhteenvetojen siirtämiseen tarvitaan huoltajan lupa
- Kun lähete on lähtenyt koululta varmistaa opettaja huoltajalta (n. 1-2 viikon kuluttua), että tämä on ottanut yhteyttä PENE:aan
- Saatuaan varmistuksen huoltajan yhteydenotosta, voi opettaja soittaa PENE:aan ja tiedustella, onko oppilaan asia mennyt kiireelliseen (0-1kk) vai tavalliseen (n. 0-6 kk) jonoon
- Jos oppilaan asia ei etene tavallisessa jonossa, muuttuu hänen asiansa kiireelliseksi 6kk jälkeen. Opettaja pitää OHR:n ja rehtorin ajan tasalla asioiden etenemisessä.

- PENE toivoo rauhaa työn aloitukselle ja ensimmäinen yhteydenotto PENE:sta kouluun päin tapahtuu useimmiten alkuarvioinnin jälkeen (n. 1-2 kontakti kertaa → tähän voi siis mennä aikaa, asian kiireellisyydestä riippuen, useita kuukausia)
 - tällöin asiaa hoitava PENE:n työntekijä kertoo missä mennään ja miten asiassa edetään
 - opettaja ja PENE:n työntekijä myös sopivat suorista yhteistyön muodoista

- Jos opettajan huoli lisääntyy, voi hän soittaa PENE:aan ja näin osaltaan vaikuttaa oppilaan asian hoidon kiireellisyyteen
- PENE:sta otetaan yhteyttä lähettäneen koulun rehtoriin/lähetteessä mainittuun opettajaan, jos hoitosuhdetta ei muodostu tai se katkeaa yllättäen

Tätä vaihtoehtoista menettelytapaa kokeillaan lukuvuonna 2011, se ei siis ole vielä mikään vallitseva käytäntö, vaan pyrkimys kohti suorempaa ja avoimempaa yhteistyötä. Menettelyn toimivuutta arvioidaan jatkuvasti ja sitä muokataan tarpeen mukaan. Koulujen OHR:ille tiedotetaan muutoksista.

5.2 LASTENSUOJELU

(<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/>)

Lastensuojelu on työtä lasten ja perheiden hyväksi. Tavoitteena on turvata lapsen etu erityisesti perheen ristiriitatilanteissa. Perheitä tuetaan erilaisin avohuollon tukitoimenpitein tai järjestetään sijaishuoltona lapselle hoitopaikka kodin ulkopuolelta. Mikäli havaitset jonkun lapsen olevan lastensuojelun tarpeessa, ota yhteyttä alueen sosiaalityöntekijään tai perusturvakeskuksen neuvontaan puh. (019) 758 4200.

Alueiden lastensuojelun sosiaalityöntekijät

Pohjoinen alue puh. (019) 758 4229

Itäinen alue puh. (019) 758 4228

Läntinen alue puh. (019) 758 4227

Lastensuojelussa käytettävät lomakkeet

Lastensuojelutarpeenarvointi, lastensuojeluilmoitus ym.

<https://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/lomakkeet/lastensuojeluilmoitus/>

RIINA-toiminta (Riihimäen Intensiivinen tuki Nuorten ja perheiden Avopalveluissa)

Yhteydenotot/yhteydenottopyyntö

Sanna Lestelin sosiaaliohjaaja

- Soitto (040 330 4225) tai lomake koulukuraattorilta tai sosiaalityöntekijältä
- Nuoren tai perheen **Ei** tarvitse olla lastensuojelun asiakas

5.2.1 YLEISTÄ LASTENSUOJELUSTA

Milloin on tehtävä lastensuojeluilmoitus?

Ilmoituksen voi tehdä silloin kun havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Kyseessä on siis henkilön oma arvio tarpeesta selvittää lapsen lastensuojelun tarve. Jos on epävarma siitä, tulisiko tietyissä tilanteissa tehdä lastensuojeluilmoitus, voi kysyä neuvoa kunnan lastensuojeluviranomaiselta ilmaisematta lapsen henkilöllisyyttä.

Ilmoituksen syynä voi olla esimerkiksi

- Lapsen tarpeiden ja huolenpidon laiminlyönti
- Osaamattomuus lapsen huolenpidossa
- Lapsen heitteillejättö
- Lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka
- Aikuisen päihde- tai mielenterveysongelmat
- Aikuisen oma jaksamattomuus tai oman hoidon laiminlyöminen

- Arjen tukiverkon puuttuminen silloin, kun se saattaa vaarantaa lapsen hyvinvointia.
- Lapsen oma päihteiden käyttö
- Mielenterveyden ongelmat
- Rikoksilla oireilu tai lapsen itsetuhoisuus
- Vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat
- Jatkuva koulunkäynnin laiminlyöminen
- Tilanne, jossa lapsi joutuu kantamaan ikätasoonsa nähden suhteetonta vastuuta perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi
- Myös perheen erittäin heikko taloudellinen tilanne saattaa vaarantaa lapsen huolenpitoa tai kehitystä.

Ilmoitus tulisi tehdä myös havaittaessa edellä lueteltujen lisäksi muita vastaavia syitä, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä. Sosiaalihuollon ammattilaisten tehtävä on arvioida johtaako ilmoitus kiireellisiin toimenpiteisiin. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei voi viivästyttää tai jättää tekemättä sillä perusteella, että arvioi jonkun muun tahon jo tehneen samasta asiasta ilmoituksen. Toisen tahon ilmoitusvelvollisuus ei poista omaa ilmoitusvelvollisuutta. Usean tahon kautta saadut tiedot auttavat sosiaalitoimea muodostamaan asiasta kokonaiskuvan. Ilmoitusten kautta sosiaalitoimi saa myös tarvittavat yhteystiedot tietojen mahdollista tarkistamista varten. Ilmoitusvelvollisuutta ei myöskään poista se, että ilmoitusvelvollinen taho tietää varmuudella, että kyseinen lapsi tai perhe on jo lastensuojelun asiakkaana. Ilmoitus ei tällöin käynnistä uuden lastensuojelutarpeen arvion tekemistä, mutta se voi johtaa asiakkaan tilanteen uudelleen arviointiin ja mahdollisesti kiireellisesti toteutettaviin toimenpiteisiin.

Kuka voi tehdä lastensuojeluilmoituksen ja kenellä on velvollisuus ilmoittaa?

Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, joka epäilee, että on tarpeen selvittää voiko joku lapsi huonosti. Kun lapsi, nuori tai vanhemmat ottavat itse yhteyttä lastensuojeluun, käytetään tästä nimitystä hakemus. Lapsen läheiset tai esimerkiksi naapuri voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen. Edellä mainituilla henkilöillä ei kuitenkaan ole velvollisuutta tehdä lastensuojeluilmoitusta. Ilmoituksen tekemiseen on velvoitettu se viranomainen, joka on saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta. Koulussa lastensuojeluilmoitus tehdään OHR:n nimissä ja rehtorin allekirjoituksella.

Ilmoitusvelvollisia työnsä puolesta ovat

- Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat
- Rikosseuraamuslaitoksen sekä palo- ja pelastustoimen palveluksessa olevat
- Muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajat

- Turvapaikan hakijoiden vastaanottotoiminnan palveluksessa olevat
- Häätäkeskustoiminnan palveluksessa olevat

Ilmoitusvelvollisuus liittyy tehtävän hoitamisessa saatuihin tietoihin riippumatta siitä, onko tiedot saatu virka- tai työsuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee luottamustointa hoitavia henkilöitä tai vastaavissa toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivia henkilöitä. Kynnys tehdä lastensuojeluilmoitus ei saisi olla liian korkea. Jos työntekijällä on vaikeuksia arvioida, onko lapsesta herännyt huoli riittävää lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi, asiasta voi tarvittaessa yleisellä tasolla kysyä lapsen asuinkunnan sosiaaliviranomaisilta. Lapsen henkilöllisyyttä ei tällöin paljasteta.

Kenelle ja miten ilmoitus tehdään?

Ilmoitus tehdään kunnan sosiaalitoimistoon. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse (Riihimäen alueelliset numerot esitelty alussa), kirjallisesti tai käymällä virastossa henkilökohtaisesti. Tietojen arkaluontoisuuden vuoksi ilmoitusta ei pidä tehdä sähköpostitse. Ilmoituksen tekemistä varten on olemassa valmiita lomakkeita, mutta lomakkeen käyttäminen ei ole edellytyksenä ilmoituksen tekemiselle.

Estääkö vaitiolovelvollisuus ilmoituksen tekemisen?

Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus sivuuttaa muussa lainsäädännössä säädetyn salassapidon lukuun ottamatta rippisalaisuutta. Vaikka työntekijä olisi muuten velvollinen pitämään salassa työsäännön esiin tulleita asioita, on hänellä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos lapsen tilanne niin vaatii. Ilmoitusvelvollisuus siis syrjäyttää säännöksessä mainittujen henkilöiden salassapitovelvollisuuden esimerkiksi terveydenhuollossa. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, vaikka lapsi tai perhe kieltää sen tekemisen.

Saako perhe tietää ilmoittajan?

Perheellä on pääsääntöisesti oikeus tietää, kuka on tehnyt lastensuojeluilmoituksen. Jos ilmoittaja on viranomainen, on tämä aina kerrottava perheelle. Jos henkilöllä on lain mukaan velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, ei hän voi tehdä ilmoitusta ilmoittamatta nimeään. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei saa viivästyttää delegoimalla ilmoituksen tekemistä esimerkiksi esimiehelle. Yksittäistapauksissa joudutaan kuitenkin arvioimaan, annetaanko tieto ilmoituksen tekijästä perheelle tai lapselle. Ilmoituksen tekijän henkilöllisyys voidaan suojata julkisuuslain 11§:n 2 momentin mukaan, jos henkilöllisyyden paljastaminen olisi esim. ilmoituksen tekijän turvallisuuden kannalta vahingollista.

5.2.2 LASTENSUOJELUN PALVELUT

Lastensuojelulaissa määriteltyä lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat

- 1) Lastensuojelutarpeen selvitys
- 2) Avohuollon tukitoimet
- 3) Lapsen kiireellinen sijoitus
- 4) Huostaanotto
- 5) Sijaishuolto
- 6) Jälkihuolto

1) Lastensuojelutarpeenarviointi

Lastensuojelun asiakkuus alkaa huolellisella lapsen tilanteen kartoittamisella, jotta itse työskentelyllä voidaan paremmin vastata lapsen suojelun ja tuen tarpeisiin. Lastensuojelutarpeen selvitys parantaa erityisesti lastensuojelun avohuollon työskentelyn vaikuttavuutta ja suunnitelmallisuutta. Selvityksessä arvioidaan lapsen suojelun ja tuen tarvetta suhteessa vanhempien mahdollisuuksiin vastata niihin. Selvitys tehdään siinä laajuudessa kuin tilanne vaatii. Se on tehtävä ilman aiheetta viivytyksiä, kuitenkin kolmen kuukauden sisällä asian vireille tulosta. Selvitys auttaa kaikkia siihen osallistuvia ymmärtämään, mistä huoli on syntynyt ja miten osalliset siihen suhtautuvat. Selvitystyön pohjana on lapsen tilanteesta tehty lastensuojeluilmoitus tai yhteydenottopyyntö tai hakemus. Selvitys tehdään yhteistyössä lapsen ja hänen vanhempiensa, sekä mahdollisesti muiden lapselle läheisten ihmisten kanssa. Selvitys ei ole tekninen toimenpide, vaan luottamuksellisen asiakassuhteen luomista. Selvityksestä tehdään yhteenveto, jonka perusteella lastensuojeluasiakkuus päättyy tai asiakkuus jatkuu. Jos asiakkuus päättyy, lapsi tai nuori tai perhe ohjataan tarpeen vaatiessa muiden palveluiden piiriin.

2) Avohuolto

Avohuollon tukitoimia toteutetaan yhteistyössä lapsen tai nuoren ja hänen vanhempiensa tai muiden häntä hoitavien henkilöiden kanssa. Jos yhteistyö ei esim. onnistu molempien vanhempien kanssa, voidaan tukitoimia toteuttaa sen vanhemman kanssa, jonka luona lapsi asuu. Tukitoimet ovat aina huoltajien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumukseen perustuvia. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on viipymättä ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin, jos

- 1) kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä
- 2) jos lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään.

Lastensuojelulaissa on esimerkinomainen luettelo avohuollon tukitoimista, joita kunnissa tulee tarvittaessa järjestää

- Tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen
- Lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä
- Tukihenkilö tai -perhe
- Lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja
- Perhetyötä
- Koko perheen 37§:ssä tarkoitettu sijoitus perhe- tai laitoshoitoon
- Vertaisryhmätoimintaa
- Loma- ja virkistystoimintaa
- Muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia

Lapsen ja perheen tilanteeseen sopivia tukimuotoja tulee järjestää lapsen tarpeita vastaavasti ja yksilökohtainen tilanne huomioiden. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia huostaanottoon ja sijaishuoltoon nähden.

Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin. Sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus.

Avohuollon sijoituksen edellytyksenä on, että sijoitus on tarpeen

- Lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi
- Lapsen kuntouttamiseksi
- Lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi

3) Lapsen kiireellinen sijoitus

Kiireelliseen sijoitukseen voidaan ryhtyä vain, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa. Kiireellisen sijoituksen tarve voi syntyä esimerkiksi silloin, kun kodin olosuhteet tai puutteet lapsen huolenpidossa välittömästi vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä tai silloin, kun lapsen huoltajat ovat väliaikaisesti kykenemättömiä hoitamaan lastaan. Edellytyksiä kiireelliselle sijoitukselle ei ole, mikäli lapsen sijoitus voidaan tällaisessa tilanteessa hoitaa esimerkiksi avohuollon tukitoimien avulla.

4) Huostaanotto

Huostaanotto on lastensuojelutyön viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Se on toimenpide, jossa puututaan voimakkaasti lapsen perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin sekä toisaalta Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaan perheen itsemääräämisoikeuteen. Siten se on oikeusturvakysymys sekä lapsen ja perheen että työntekijöiden kannalta.

Ennen kuin huostaanottoon ryhdytään, tulee lapsen ja perheen tilannetta arvioida monipuolisesti. Jos paras ratkaisu lapselle on sijoitus kodin ulkopuolelle, on huostaanottoon ryhdyttävä pikimmiten.

Lastensuojelulaissa huostaanoton perusteet on jaettu kahteen itsenäiseen perusteeseen

- Lapsen kasvuolosuhteissa oleviin puutteisiin tai
- Lapsen omaan käyttäytymiseen

On mahdollista, että sekä lapsen kasvuolosuhteissa olevat puutteet että lapsen oma käyttäytyminen ovat huostaanoton perusteina. Huostaanoton perusteiden lisäksi on myös laissa mainitujen edellytysten täytyttävä ennen kuin huostaanottoon voidaan ryhtyä.

5) Sijaishuolto

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Poikkeuksellisesti huostaan otettu lapsi voidaan sijoittaa myös kotiin. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshoitona tai muulla lapsen tarpeiden mukaisella tavalla. Sijaishuollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaan.

Lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto jos

- Puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä
- Lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään vaarantaa kehitystään ja terveyttään

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos

- Avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi
- Sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista.

6) Jälkihuolto

Jälkihuolto toteutetaan tukemalla sijaishuollossa ollutta lasta tai nuorta, hänen vanhempiaan ja huoltajiaan sekä henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on huolehdittava, että lapselle laaditaan jälkihuoltosuunnitelma.

Jälkihuollon palvelut rakennetaan aina lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan ja suunnitelmallisesti yhteistyössä viranomaisten kanssa. Toimeentulon ja asumisen järjestäminen ovat jälkihuollossa olevalle nuorelle subjektiivisia oikeuksia.

Jälkihuollon palveluja ovat esimerkiksi

- Nuoren tulevaisuuden toiveiden ja tarpeiden pohtiminen yhdessä
- Psykososiaalisen tuen antaminen; henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta, esim. arjessa selviytymisen ja itsenäisen elämän taitoihin, yhteiskunnan palveluihin ohjaaminen
- Apu omien voimavarojen löytämiseksi ja tulevaisuuden suunnitteluun
- Apu asunnon hankkimisessa
- Tuki koulunkäynnin ja opintojen aloittamiseen ja niissä suoriutumiseen
- Tuki työllistymiseen ja harjoitteluun
- Tuki harrastuksiin
- Loma- ja virkistysmahdollisuuksien tarjoaminen
- Mahdollisuus osallistua vertaistukiryhmään
- Taloudellinen tuki nuoren asumiseen, koulutukseen ja muihin itsenäistymiseen liittyviin menoihin, sekä ohjaus suunnitelmalliseen rahankäyttöön
- Mahdollisuus saada aikuisen säännöllistä tukea sijoituksen jälkeen

Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta tai viiden vuoden kulluttua siitä kun lapsi on sijoittamisen päättymisen jälkeen ollut viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Itsenäistyvää nuorta ei kuitenkaan saa jättää ilman tukea tämän jälkeenkään vaan sosiaalityöntekijän tulee ohjata ja saattaa hänet tarvittaessa käyttämään muita kunnan järjestämiä yleisiä palveluja, tukitoimia ja etuusjärjestelmiä.

Tavoitteet

Osatavoite 1

- Luoda nopean puuttumisen malli, jolla voidaan auttaa nuoria heidän omassa toimintaympäristössään
- Kehitetään uudenlaisia työskentelymenetelmiä nuorten ja vanhempien tukemiseen

Osatavoite 2

- Luoda intensiivinen työskentelymalli, jolla voidaan tukea lapsiperheitä heidän omalla paikkakunnalla niin, että se mahdollistaa lapsen kotona asumisen ja oman toimintaympäristön hyödyntämisen tukea suunniteltaessa

Kohderyhmä

- Nuoret, joilla koulunkäynti on vaarassa runsaiden poissaolojen vuoksi
- Vanhemmat, joilla on murrosikäisen lapsen kasvatukseen liittyviä pulmia

Huolenpito työskentelyn lähtökohtana

- Inhimillinen kohtaaminen ja siihen sisältyvä tunneperäinen vastaaminen luovat perustan työskentelylle
- Konkreettinen huolenpito inhimillisistä perustarpeista huolehtimalla esim. yhteyden kaipuusta toisiin ihmisiin/nuoriin

Toiminta käynnistyy

Yhteisellä neuvottelulla

- lähettävä taho kutsuu koolle:
 - sosiaaliohjaajan ja projektityöntekijän
 - sosiaalityöntekijän/ koulukuraattorin tai molemmat sekä
 - nuoren ja vanhemmat sekä
 - opettajan tai luokanvalvojan

Neuvottelussa sovitaan ainakin

a) Intensiivisestä työskentelyjaksosta

- Intensiivinen työskentelyjakso (1 kk)
 - työntekijä tapaa nuorta 10 kertaa, joista 2 tapaamista koulussa ja 2 tapaamista vanhemman ja nuoren kanssa ja 6 tapaamista nuoren kanssa
 - Ensimmäinen tapaaminen aina vanhemman ja nuoren kanssa yhdessä

- b) Toimintatavoista, jos poissaoloja tulee
- **Vastuusta** sopiminen (luottoaikainen)
 - **Aikataulusta**, kuinka nopeasti saadaan tieto silloin kun nuori jää pois koulusta
 - **Tiedonkulku**, kuka tiedottaa ja kenelle
 - **Toimenpiteistä**, työntekijä menee nuoren kotiin
 - **Sitoutumisesta**, ketä kaikkia tämä järjestely koskee
- c) Seurantaneuvottelusta
- Seurantaneuvottelu sovitaan aloitusneuvottelusta yhden kuukauden päähän

Tuki kuukauden jälkeen

Huomioidaan nuoren koko toimintaympäristö (KOTI-KOULU-KAVERIT)

a) Koti → yksilötyöskentelyä

- Suhteen luominen nuoreen (yksilötyöskentely)
- Muutostarpeisiin haetaan ratkaisuja yhdessä perheen ja muiden toimijoiden kanssa
- Tukitoimet sellaisia, jotka tukevat nuoren koulunkäyntiä
- Vertaisryhmätoimintaa vanhemmille

b) Koulu → tuki koulunkäyntiin

- Verkostoneuvottelulla luodaan pohja yhteistyölle
- Konkreettinen tuki koulunkäyntiin
 - Sosiaaliohjaaja tarvittaessa mukana koulussa
- Koulu- tai rästitehtävien tekeminen yhdessä nuoren kanssa
- Mallintaminen esim. ruokailutilanteissa

c) Kaverit → vertaisryhmätoimintaa

- Vertaisryhmätoimintaa (14 kertaa) nuorten ihmissuhdekurssin NUISKUN periaatteiden mukaisesti
- Menemällä sinne missä muutkin nuoret ovat □ mallintaminen (jatkotyöskentely nuorisotoimen kanssa)
- Viikonloppuleirit / retket

Nuori saa sitä tukea mitä hän tarvitsee

Nuorella mahdollisuus saada

- Yksilötyöskentelyä kotiin
- Tukea koulunkäyntiin
- Vertaisryhmätoimintaan osallistumista

TAI kaikkia näitä kolmea yhtäikaa!

RIINA-toiminta (Riihimäen **Intensiivinen tuki Nuorten ja perheiden Avopalveluissa**)

Yhteydenotot/yhteydenottopyyntö:

Sanna Lestelin sosiaaliohjaaja

- Soitto (019 758 4649) tai lomake (koulukuraattorilta tai sosiaalityöntekijältä)
- Nuoren tai perheen Ei tarvitse olla lastensuojelun asiakas

INTENSIIVINEN TUKI ALLE KOULUIKÄISILLE

Kohderyhmä ja toiminnan aloittamisen perusteet

- Lapset ja heidän vanhempansa, joilla on elämänhallintaan ja lasten kasvatukseen liittyviä ongelmia
- Epävakaa elämäntilanne uhkaa vakavasti vaarantaa lapsen kasvun ja kehityksen

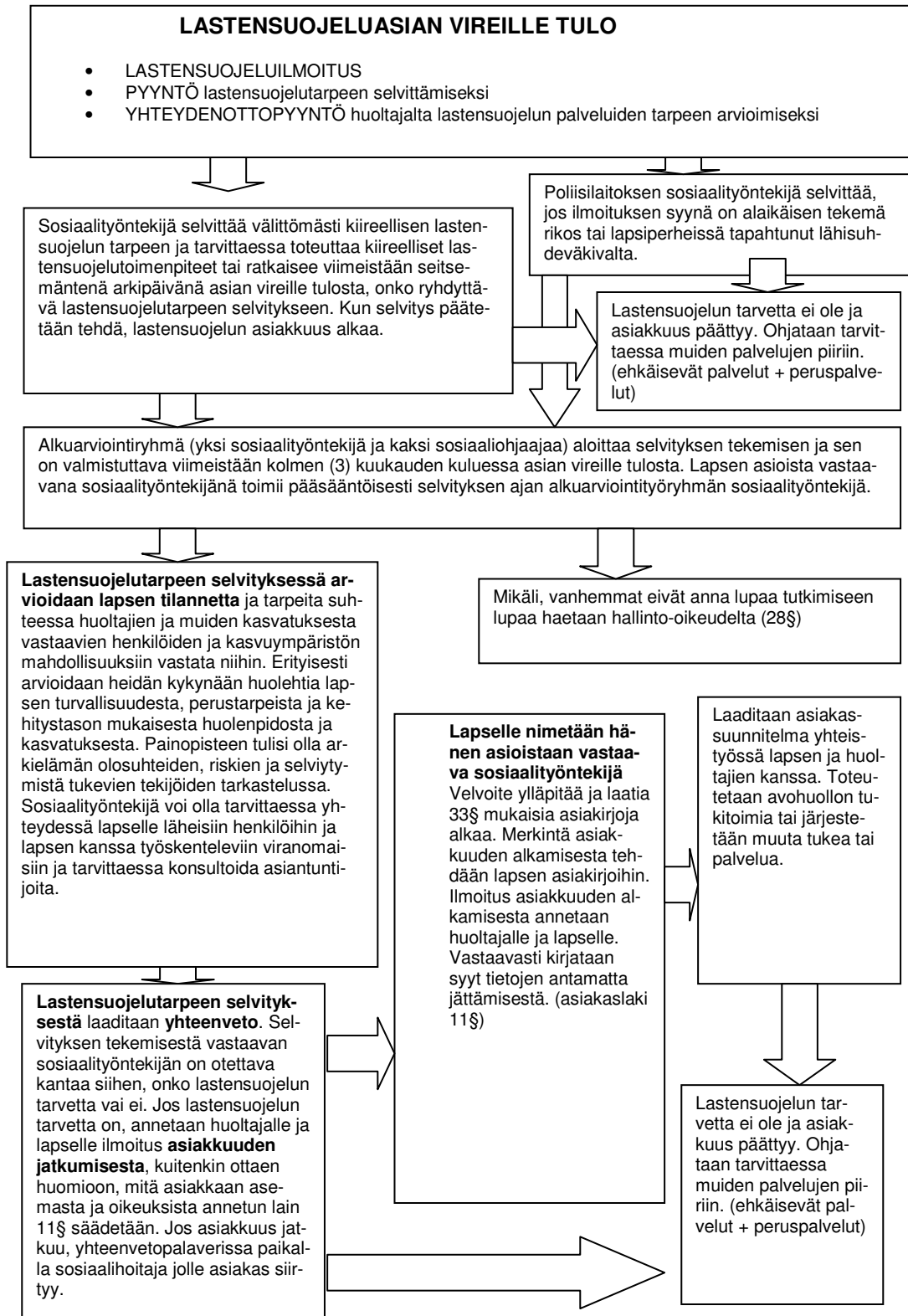
Tavoitteet

- Tukea arjen hallintaan (vuorokausirytmien löytyminen)
- Lapsen tarpeiden tunnistamista
- Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukemista

Toiminnan toteutus

- Ryhmätoimintaa
- 2-3 perhettä kerrallaan
- 3 päivänä viikossa
- 6 tuntia päivässä klo 9.00- 15.00
- Toiminnan kesto 16–18 viikkoa
- 2 kotikäyntiviikkoa

Lastensuojelun toiminnan prosessikaavio

5.3 K-HKS LASTENPSYKIATRIAN POLIKLINIKKA JA OSASTO

Yhteystiedot

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri Ky.

käyntiosoite: Ahvenistontie 20, 13530, Hämeenlinna

postiosoite: PL? 13530 Hämeenlinna

puh: vaihde (03) 6291

Lastenpsykiatrian poliklinikka, Hml

käyntiosoite: Ahvenistontie 20, 13530 Hämeenlinna,

puhelin: (03) 629 3043 (ma-to 08:00-15:00, pe 08:00-14:00)

Lastenpsykiatria, Hml-sairaalakoulu

puh: (03) 629 3151 (**opettaja: Matti Varismäki**)

Hämeenlinnan lastenpsykiatrian toimintayksiköt

Poliklinikka, vuodeosasto ja sairaalakoulu. Poliklinikka ja vuodeosasto sijaitsevat Ahvenistolla Ylätalorakennuksessa ja sairaalakoulu sen välittömässä läheisyydessä.

Poliklinikka

- huolehtii koko sairaanhoitopiirin alueen alle 14-vuotiaiden lasten psykiatrisesta erikoissairaanhoidosta
- tapauskohtaisesti 13 - 15 vuotiaiden lasten ja heidän perheittensä hoidosta.

Poliklinikan toimintamuotoja ovat

- lasten vakavien häiriöiden tutkimus ja hoito
- lyhytkestoiset kriisiterapiat
- päivystysluonteiset konsultaatiopalvelut
- kiireellisten kriisitilanteiden selvittelyt.

Lastenpsykiatrian vuodeosasto

- vastaa sairaanhoitopiirin alueella **alle 13-vuotiaiden** lasten tutkimuksista ja hoidosta.
- 13-vuotiaiden kohdalla mietitään tapauskohtaisesti vastaako hoidosta lastenpsykiatrian vai nuorisopsykiatrian yksikkö.
- Vuodeosaston toimintamuotoja ovat
 - yksilö- ja yhteisöhoito
 - erilaiset toiminnalliset ryhmät
 - perhe- ja verkostotyöskentely
 - sosiaalinen valmennus / kasvu

Hoitoon hakeutuminen

Hoitoon hakeudutaan lääkärin, koulupsykologin tai perheneuvolan psykologin läheteellä. Mikäli lapsella on hoitokontakti sekä lääkäriin että perheneuvolaan, tulee lähete olla molemmilta tahoilta.

Yhteistyön muodot (tapauskohtaisesti)

- Moniammatilliset sairaalalapaaverit hoidon/kuntoutumisen avainkohdissa → lastenpsykiatria kutsuu koolle
 - Opettajat osallistuvat palaveriin huoltajien sallimissa määrin
- Yhteistyö sairaalakoulun ja lähettävän koulun opettajan välillä → sairaalakoulun opettaja tekee aloitteen
- Yhteistyö koulutoimen kanssa esim. ART- menetelmän käyttöönotto

Aggression Replacement Training® (ART) on menetelmä, jota on tutkittu, käytetty ja kehitetty USAssa ja myöhemmin Euroopassa.

Menetelmä tähtää toiminnallisten harjoitusten kautta sosiaalisen, hyväksytyyn käyttäytymisen vahvistamiseen. Tavoite on, että nuori kehittyy moraalisisessa ajattelussa, oppii parempaa itsehillintää ja uusia sosiaalisia taitoja tullaan toimeen jokapäiväisessä elämässä.

ART:n lähtökohta on ajatus siitä, että sosiaalista, yhteisön hyväksymää käyttäytymistä voidaan opettaa ja oppia.

ART:ssa on harjoitteita kolmella tasolla:

- vihanhallinta, tunnetaso
- sosiaaliset taidot, käyttäytymisen taso
- moraalinen perustelu, arvojen ja ajattelun taso

Harjoitteet on suunniteltu tehtäviksi ryhmässä.

ART on avuksi, kun nuoren tai aikuisen käyttäytyminen on epäsosiaalista: liiallisen vetäytyvää tai aggressiivista.

5.4 K-HKS NUORISOPSYKIATRIAN POLIKLINIKKA

Nuorisopsykiatrian poliklinikat

Poliklinikat palvelevat nuorisopsykiatriasta tutkimusta ja hoitoa tarvitsevia 14–18 –vuotiaita nuoria. Poliklinikoille hakeudutaan perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen, oppilashuollon tai muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden läheteellä. Nuori voi siis olla nuorisopsykiatrisen asiakas, ilman että koulussa ollaan asiasta mitenkään tietoisia.

Puhelinkonsultaatiot

Nuorisopsykiatrian poliklinikka, Riihimäki 019 – 758 5110 (puhelinaika 12.00 – 12.30)

Lähteet

Kanta-Hämeen keskussairaala
Riihimäen nuorisopsykiatrian poliklinikka
Koulukatu 11, 11100 Riihimäki

Tutkimus/hoito on luottamuksellista yhteistyötä nuoren ja perheen kanssa. Nuoren tilannetta arvioidaan moniammatillisesti yksilökäynneillä sekä perhe- ja verkostotapaamisissa. Nuoren ja hänen perheensä tutkimukseen ja hoitoon osallistuvat nuorisopsykiatrian erikoislääkäri ja tilanteen mukaan psykiatrinen sairaanhoitaja, psykologi, sosiaalityöntekijä ja toimintaterapeutti. Poliklinikalla käytetään tutkimus- ja hoitomuotoina psykiatrisia ja psykologisia tutkimuksia, toimintakyvyn arviointia, yksilöterapiaa, perhe- ja verkostotyötä sekä ryhmämuotoisia hoitoja. Toteutuneen tutkimusjakson jälkeen sovitaan yhdessä nuoren ja perheen kanssa tarvittavasta hoidosta.

Hämeenlinnan nuorisopsykiatrian poliklinikka palvelee Hämeenlinnan ja ympäristökuntien nuoria.

Riihimäen nuorisopsykiatrian poliklinikka palvelee Riihimäen ja ympäristökuntien nuoria.

Nuorisopsykiatrian osastot P6A ja P6B

Nuorisopsykiatrian osastoilla hoidetaan alle 18-vuotiaiden nuoruusikäisten vakavia psyykkisiä häiriöitä. Siellä tutkimukseen ja hoitoon osallistuvat erikoislääkäri, hoitajat, psykologi, toimintaterapeutti ja sosiaalityöntekijä. Toimintamuotoina käytetään yksilö- ja yhteisöhoitoja, toiminnallisia ryhmiä sekä perhe- ja verkostokeskeistä työskentelyä. Nuorisopsykiatrian osastoja on kaksi, P6A ja P6B. Osastoilla on yhteensä 16 tutkimus-, kriisi- ja hoitopaikkaa. Molemmille osastoille vaaditaan lääkärin lähete (B1-lähete tai M1-lähete).

Nuorisopsykiatrian osasto palvelee koko sairaanhoitopiirin alueen nuoria. Osastojakson aikana sairaalakoulu antaa peruskouluopetusta.

Erikoissairaanhoitoon lähettämisen syyt

- Psykoottiset oireet tai psykoosiepäily
 - todellisuudentajun hämärtyminen, joka nuorella voi ilmetä esim. epäluuloisuutena, voimakaina pelkoina, outona puheena ja ajatuksenkulkuina, eristäytyneisyytenä, huomattavana levottomuutena tai harhoina
- Itsemurhayritys tai vakava itsetuhoinen käytös
- Syömishäiriöt
- Vaikeat ahdistus- ja jännitysoireet
 - paniikkioireet, pakko-oireet, vaikea sosiaalisten tilanteiden/julkisten paikkojen pelko
- Tarkempaa tutkimusta ja hoidon arviointia vaativa masennus
 - nuoruusiässä oireina jaksamattomuus, kiinnostuksen puute, ärtyisyys, pitkästyminen, ikätoverisuhteista luopuminen, koulunkäynnin laiminlyöminen, fyysiset oireet, päihteet
- Somatisaatio-oireilu sekä pitkäaikaisen somaattisen sairauden laiminlyönti
- Toistuva ja pitkäaikainen käytöksen hallinnan vaikeus
- Vaikeat elämäntilannekriisit
- Nuoren kykenemättömyys selvittää arkipäivän elämästä
- Psykykenlääkityksen tarpeen arviointi ja aloitus

Jos lähete tulee koulun oppilashuollosta

Koulukuraattori tekee lähetteen erikoissairaanhoidon.

Jos lähete poliklinikalle tulee koulusta, toivoo nuorisopsykiatrian osasto kirjaamaan tarpeen mukaan nuoresta seuraavia tietoja saatteeksi:

- lähettäjän nimi, organisaatio, osoite- ja yhteystiedot
- nuoren nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, osoite
- koulunkäyntitiedot (oppilaitos, luokka-aste, opettajan nimi)
- vanhempien täydelliset nimet, kotiosoite sekä muut yhteystiedot, huoltajuus
- perheen koostumus, asumisjärjestelyt
- lähetteen pyyntö (konsultaatio, tutkimus, hoito)
- lähettämisen kiireellisyys
- nuoren oireet, niiden alkaminen, kesto, mahdollinen aikaisempi hoito ja lääkitys
- arvio terveydentilasta, somaattiset sairaudet
- ongelmien aiheuttamat haitat sekä kuvaus nuoren toimintakyvystä (selviytyminen koulussa, itsestä huolehtiminen, vuorokausirytmii, ystävyys- ja seurustelusuhteet, harrastukset)
- selvitys perusterveydenhuollon tai muun tahon (perheneuvola, koulu, lastensuojelu) tekemistä tukitoimista
- mahdolliset nuoren asioita hoitavat lastensuojelun yhteyshenkilöt yhteystietoineen
- lastensuojelua tarvitsevista nuorista on lähettävän tahon tehtävä **ilmoitus lastensuojeluun** (mainitkaa tehty ilmoitus lähetteessä)
- nuoren oma motivaatio hoitoon
- ovatko vanhemmat/huoltajat tietoisia lähetteestä (nuoreen liittyvästä huolesta tulee olla yhteydessä vanhempiin ennen lähetteen tekemistä, ensikäynnille nuori kutsutaan aina vanhempien)
- mahdolliset tuen lomakkeet liitteenä (vanhempien suostumus, ei pakollinen mutta suotava)
- toiveet yhteistyön järjestämisestä

Jos lähete/aloite tutkimuksen tai hoidon tarpeellisuudesta on tullut koulusta, pyrkii nuorisopsykiatrian hoidollisesta puolesta vastaava henkilö varmistamaan huoltajilta kirjallisen luvan yhteistyöhön ja tiedon siirtoon koulun kanssa. Huoltajilla on mahdollisuus kieltää suora yhteistyö. On kuitenkin huomioitavaa, että uudistuneen perusopetuslain mukaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto olisi saatettava opetuksen järjestäjän tietoon. Hoitavan tahon arvioitavaksi jää, onko jokin tieto opetuksen järjestämisen tai turvallisuuden kannalta oleellista.

Jos opetuksesta vastaava opettaja tietää, että nuori on nuorisopsykiatrisen poliklinikan asiakkaana, voi hän soittaa poliklinikalle ja kertoa mahdollisista oppilaaseen liittyvistä huolistaan. Yleensä menettely on sellainen, että yhteistyöluvan varmistuttua otetaan nuorisopsykiatriselta yhteyttä nuoren

opettajaan ja kysytään hänen koulunkäyntiinsä liittyvistä asioista. Tällöin opettaja ja nuorisopsykiatrin työntekijä voivat myös sopia haluamistaan yhteistyön muodoista. Opettaja voidaan myös tarpeen mukaan kutsua nuoren kuntoutumista koskevaan verkostopalaveriin. Kaiken yhteistyön edellytys on, että huoltajat ovat kokoa ajan tietoisia asioiden etenemisestä ja heillä on tunne siitä, että mitään toimenpiteitä ei tehdä ilman heidän suostumustaan.

5.5 TERVEYSKESKUS JA KOULUTERVEYDENHUOLTO

5.5.1 KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä sekä edistää turvallista koulunkäyntiä yhteistyössä lapsen/nuoren huoltajien, opettajien ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Kouluterveydenhuolto osallistuu myös kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystarkastaja tapaa oppilaat vuosittain terveystarkastuksissa. Laajennettu terveystarkastus tehdään 1., 5. ja 8. luokan oppilaille. Tällöin tarkastuksiin kuuluu myös lääkärintarkastus. Yläkoulujen terveystarkastuksiin kuuluu myös seksuaali- ja ehkäisyneuvonta. Yläkouluilla toimii koulufysioterapeutti, jolta saa neuvontaa ja ohjausta liikunnassa ja kunnon ylläpitämisessä, ryhtiasioissa sekä erilaisissa tuki- ja liikuntaelinvaivoissa. Riihimäen koulufysioterapeutin ja osastoilla toimivien fysioterapeuttien yhteystietoja voi tiedustella kouluterveydenhoitajalta.

Riihimäen kouluterveydenhuollon terveydenhoitajien yhteystiedot

Eteläinen koulu (ti, to ja parittoman viikon ma)

Pirjo Hannila
puh. 019 758 5586

Nuppi (ke, pe ja parillisen viikon ma)

Pirjo Hannila
puh. 019 758 5586

Lasitehtaan koulu (ti)

Katja Puttonen
puh. 019 758 5588

Herajoen koulu (ma, ke - pe klo 11.00 - 12.00)

Irma Lepistö
ti puh. 019 758 5589
puh. 019 758 5580

Peltosaaren koulu (ma, ke, pe)

Jenni Marjala
puh. 019 758 5555

Jukolan koulu (ti)

Jenni Marjala
puh. 019 758 5555

Patastenmäen tiilikoulu (to)

Jenni Marjala
puh. 019 758 5555

Patastenmäen puukoulu (kuukauden ensimmäinen to)

Jenni Marjala
puh. 019 758 5555

Pohjoinen koulu (ma, ke ja pe)

Irma Lepistö
puh. 019 758 5796

Haapahuhdan koulu (to)

Anne Heimo
puh. 019 758 5795
ma - pe klo 12.00 - 13.00
puh. 019 758 5613

Uramon koulu (ma ja pe sekä kuukauden toinen ja neljäs ke)

Anu Ahola
puh. 019 758 5618

Karan yläkoulu (ma – pe)

Pirjo Erävistö-Koukku
puh. 019 758 5587

Harjunrinteen yläkoulu (ma – pe)

Tuija Vihavainen
puh. 019 758 5556

Pohjolanrinteen yläkoulu (ma – pe klo 8.00 - 14.00)

Tuija Koskela
puh. 019 758 5616

5.5.2 TERVEYSKESKUKSEN YHTEYSTIEDOT, AJANVARAUS JA PÄIVYSTYS

Penttilänkatu 5
11100 Riihimäki
vaihte 019 758 5500

Terveyskeskus tarjoaa palvelujaan kuntalaisille kaikkiin fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen liittyvissä asioissa. Ei akuuteissa tapauksissa voi asiakas varata ajan omalääkärille ensisijaisesti oman alueen sairaanhoitajan kautta. Sairaanhoitajien puhelinneuvonta ja ajanvaraus ma - pe klo 8.00 - 9.00 sekä laboratoriotulokset ma - pe klo 14.30 - 15.30 alla olevista numeroista:

Lääkäri ja hoitaja määräytyvät asuinosoitteen perusteella

Länsi 1	sininen	puh. 019 758 5730
Länsi 2	keltainen	puh. 019 758 5731
Länsi 3	punainen	puh. 019 758 5729
Länsi 4	vihreä	puh. 019 758 5732
Itä 1	valkoinen	puh. 019 758 5543
Itä 2	vihreä	puh. 019 758 5536
Itä 3	keltainen	puh. 019 758 5537
Itä 4	sininen	puh. 019 758 5636
Itä 5	punainen	puh. 019 758 5638
Pohjoinen 1	punainen	puh. 019 758 5534
Pohjoinen 2	vihreä	puh. 019 758 5608
Pohjoinen 3	valkoinen	puh. 019 758 5576
Pohjoinen 4	sininen	puh. 019 758 5609
Pohjoinen 5	keltainen	puh. 019 758 5535

Jos asiakas ei tiedä omaa aluettaan tai oman alueen sairaanhoitaja ei pääse vastaamaan puhelimeen, voi aikaa tiedustella myös numerosta 019 758 5600. Terveyskeskuksen kautta on mahdollisuus saada fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen liittyviä tutkimuksia ja hoitoja sekä apuvälineitä. Terveyskeskuksen kautta saa myös läheteitä erikoissairanhoidon palveluihin. Mahdollisista yhteistyötavoista koulun kanssa sovitaan tarpeen mukaan tapauskohtaisesti.

Päivystysvastaanotto pääterveysasemalla arkisin klo 16.00 - 22.00 ja viikonloppuisin klo 8.00 - 22.00 on tarkoitettu vain sellaisille äkillisesti sairastuneille, jotka eivät sairautensa vuoksi voi odottaa omalääkärin vastaanotolle pääsyä. Päivystyspuhelinnumero on ma - pe klo 16.00 - 22.00 ja la - su 8.00 - 22.00, puhelin 019 758 5630. Kanta-Hämeen keskussairaalan Riihimäen yksikössä on ympärivuorokautinen päivystys, osoite Kontiontie 77, 11120 RIIHIMÄKI. Välitöntä lääkärinhoitoa (fyysistä tai psyykkistä) vaativat potilaat pääsevät sinne ilman lähetettä. **Ambulanssi** tilataan yleisestä hätänumerosta **112**.

5.6 ANKKURI-TIIMI

(<http://www.poliisi.fi/intermin/hankkeet/ankkuri/home.nsf/pages/indexfin>)

Toiminnan perusteet

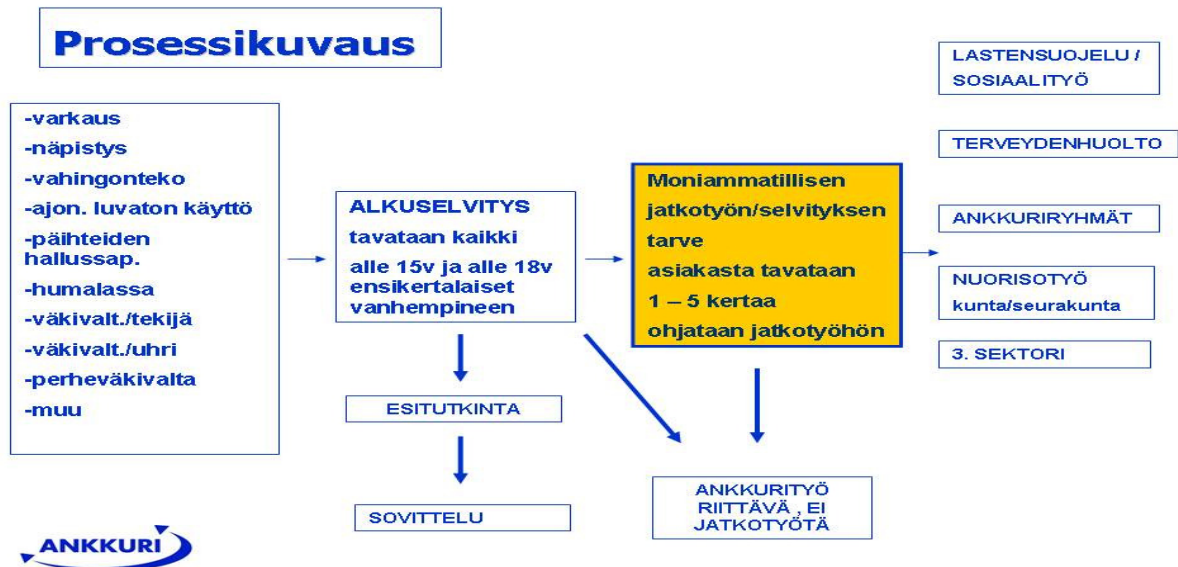
- Varhainen puuttuminen alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen, nuoren asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen sekä tarkoituksen mukaiseen avun/tuen piiriin ohjaaminen
- Nopea puuttuminen lähisuhde-, perheväkivaltaan ja tarkoituksenmukaisen avun/tuen piiriin ohjaaminen
- Sisäisen turvallisuuden lisääminen moniammatillisella yhteistyöllä

Ankkuritoiminnassa poliisin asiakkuudesta ohjautuvia nuoria autetaan moniammatillisella otteella. Projektipäällikön, poliisin, nuorisotyöntekijän, sosiaalityöntekijän ja psykiatrisen sairaanhoitajan muodostama tiimi ehkäisee yhteistyöllä nuorten rikoksia. Poliisin kanssa tekemisiin joutuneille alaikäisille annetaan sosiaalista tukea ja nuoria autetaan rikoskierteestä ulos pääsemiseksi. Verkostotyöskentely mahdollistaa mm. nuorten ongelmien mahdollisimman varhaisen havaitsemisen ja oikean viranomaisen löytämisen. Käytännön yhteistyötä koordinoi mukana olevien tahojen nimeämä esimiestiimi.

Yhteydenotot

- Vanhempi rikoskonstaapeli Terhi Koskinen, terhi.koskinen@poliisi.fi, p. 040774 8777
- Sosiaalityöntekijä Eeva Kulpakko, eeva.kulpakko@riihimaki.fi, p. 0400 852 320
- Sairaanhoitaja (mielenterveys- ja kriisityö) Riikka Seppälä, riikka.seppala@riihimaki.fi, p. 045 311 8337

Ankkuritoiminnan prosessikuvaus

6 NIVELVAIHEIDEN YHTEISTYÖ

6.1 NIVELVAIHEIDEN YHTEISTYÖ (ESIKOULU-ALAKOULU sekä ALA-YLÄKOULU)

Esiopetusta järjestävillä tahoilla sekä ala-yläkoulu pareilla on tärkeää olla olemassa toimivat siirtovaiheen käytänteet, jotta oppilaan siirtyminen eri nivelvaiheiden yli olisi mahdollisimman sujuvaa. Näitä käytänteitä on pohdittu oppilashuollon kehittämishankkeen huolenpolkuseminaarin jälkeisissä nivelvaihejatkotyöryhmissä. Näiden työryhmien esitysten lisäksi tiedustelimme muutamilta ala- ja yläkoulun opettajilta niistä käytänteistä, joita he konkreettisesti käyttävät arjessaan.

Riihimäellä esiopetusta järjestetään, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, vastaanottavan peruskoulun tiloissa, joten tiedonsiirto näissä yksiköissä lienee jo melko vakiintunutta ja sujuvaa. Nämä käytänteet olisi kuitenkin hyvä tehdä jokaisessa yksikössä näkyväksi sekä kirjata ne koulukohtaisiin opetussuunnitelmatarkennuksiin. Aivan kuten jokaisessa esi-alkuopetusnivelessäkin, muodostuu jokaiselle ala-yläkoulu parille varmasti omanlaisensa siirtovaiheikäytänteet ja tärkeää onkin, että myös nämä koulukohtaiset käytänteet tehdään kaikille selväksi ja näkyväksi kirjaamalla ne uusien opetussuunnitelmien perusteiden koulukohtaisiin tarkennuksiin.

6.1.1 ESI-ALKUOPETUSNIVEL

ESIOPPILAASTA KOULULAISEKSI VUOSI 2012 - 2013

Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesäkuu
<p>5v. päiväkodissa, perhepäivähoidossa...</p> <p>Faktan (väestötiedot) ajo tammikuu 1-2 vko</p> <p>Lehti-ilmoitus su vko3 Kouluvirastosta lähetetään listat kelloille</p> <p>Alkuviikolla 4 esikoululaisille lähtee kirje esikoulupaikasta</p>	<p>... kerhossa, ryhmiksessä...</p> <p>Hakemuksen palautus vko 6 perjantaihin mennessä</p> <p>Työryhmä jakaa esikoululaisille paikat vko 7 jälkeen</p> <p>Poikkihallinnollinen tiedonsiirtopalaveri viikolla 6 =Esioppilaspalaveri (keltot, pene, kth, kps:t, kk:t)</p>	<p>... kotona tms.</p> <p>Päätökset kotiin vko 10 perjantai</p>	<p>valitusaika päätöksestä päättyy 14 pv:n jälkeen (vko14) Esioppilaat jaetaan ryhmiin Esikouluun tutustuminen</p> <p>Siirtopalaverit (oppimissuunnitelma, kelto kutsuu) + perhe +rehtori + esi- ja vastaanottava opettaja +OHR:stä tarvittava edustus)</p>	<p>Esikouluun tutustuminen</p> <p>IP-päätökset</p>	
<p>Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaat</p>			<p>Lapsen koulupolku-palaveri vko 13-14 (Kelto kutsuu) huoltajat, vakan edustaja, tuleva esiopettaja, kelto, koulu-psykologi, terapeutit, muut lapsen kanssa toimivat tahot Viim. tässä erityisen tuen päätökset ja luvat.</p>	<p>Esikouluun tutustuminen huhtikuussa ja toukokuussa</p>	
Heinäkuu	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
	<p>Rehtori kutsuu kelton OHR-kokoukseen</p> <p>Esikoulu alkaa – Esiopetuksen oppimissuunnitelmat – tarvittaessa tehdään pedagogiset arviot/selvitykset</p>	<p>Luokkien vanhempainillat Esiopettajat tekevät kartoitukset (joiden pohjalta kelto käy ryhmässä) Hallinnolliset päätökset erityisen tuen lapsille 20.9. mennessä</p>	<p>OHR-kokous + kelto+kehut</p>	<p>LTO:n havaintojen pohjalta esitys koulu-psykologille</p> <p>Poikkihallinnollinen tiedonsiirtopalaveri =Esioppilaspalaveri (keltot, pene, kth, kps:t, kk:t)</p>	
<p>Pidennetyt</p>	<p>Esikoulu alkaa 6v</p>	<p>Laaditaan HOJKS</p>			
Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesäkuu
<p>Kouluvirastosta lähetetään listat kouluille</p> <p>Lehti-ilmoitus su vko3</p> <p>Koululaisille lähtee kirje ilmoittautumisesta peruskouluun alkuviikolla 4</p> <p>Kouluvalmiusarviot ja psykologin lausunnot</p>	<p>Hakemuksen palautus vko 6 perjantaihin mennessä</p> <p>Työryhmä jakaa koululaisille paikat vko 7 jälkeen</p>	<p>Rehtoripalaveri (koulutulokkaat) vko 9</p> <p>Päätökset kotiin vko 10 perjantai</p> <p>Poikkihallinnollinen tiedonsiirtopalaveri =Esioppilaspalaveri (keltot, pene, kth, kps:t, kk:t)</p> <p>Mahdollisuus kouluun tutustumiseen</p>	<p>valitusaika päätöksestä päättyy 14 pv:n jälkeen (vko14)</p> <p>Oppilaat jaetaan ryhmiin Kouluun tutustuminen Koulupalaveri (opettaja kutsuu: perhe, rehtori, OHR:stä tarvittava edustus)</p>	<p>Kouluun tutustuminen</p> <p>IP-päätökset</p>	
<p>Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilasta siirtopalaveri, jonka kutsuu koolle joko kelto tai esiluokanopettaja. Mukana perhe, OHR:stä tarvittava</p>	<p>Mahdollisuus kouluun tutustumiseen</p>		<p>Mahdollisuus kouluun tutustumiseen</p>	<p>Mahdollisuus kouluun tutustumiseen</p>	

kokoonpano					
------------	--	--	--	--	--

Heinäkuu	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
	Rehtori kutsuu keltaisen OHR-kokoukseen Koulu alkaa	Luokkien vanhempiainillat	OHR-kokous eskaarit + ekaluokkalaiset – opettaja + kelta		
Pidennetyt oppivelvollisuuden oppilaat		Laaditaan HOJKS			
Tammikuu	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesäkuu
					2.lk IP-päätökset

 5 v. lapsi päiväkodissa, perhepäivähoidossa, kerhossa, ryhmiksessä, kotona

 esikoulussa

 koulussa

pidennetyt oppivelvollisuuden oppilaat

oppilashuoltoryhmä

koulupsykologi

koulutuspalvelukeskus

Lapsen koulupolun alkamisen kannalta on tärkeää varmistaa, että kaikki tarpeellinen tieto siirtyy kaikissa nivelvaiheissa lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen. Vastuu tiedon siirtämisestä ja tarvittavien tiedonsiirtolupien hankkimisesta on aina lähetävällä taholla. Vastaanottavalla taholla on vastuullaan varmistaa, että kaikki opetuksen järjestämisen kannalta oleellinen tieto on siirtynyt.

Tiedonsiirron käytänteinä ovat mm.

- tutustumispäivä esiopetuksessa ja alkuopetuksessa
- siirtopalaverit ja tarpeellisten asiakirjojen (oppimissuunnitelma, HOJKS ja esiopetuksen havainnointilomake) siirtäminen varhaiskasvatukseen, esiopetuksen ja perusopetuksen välillä. Huolehditaan, että huoltajat ovat tietoisia siirrettävistä asioista. Suullisen ja kirjallisen tiedon siirtämiseen kysytään aina huoltajalta suostumus, vaikka laki antaakin jo mahdollisuuden opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtämiseen ilman huoltajan suostumusta.

Esi- ja alkuopetuksen välisessä siirtopalaverissa voidaan keskustelun tukena käyttää Esiopetusvuoden havainnointi- ja suunnitelmalomakkeen (liitteenä esiopetuksen OPS:ssa) tietoja. Havainnointilomakkeen käyttö on suositeltavaa erityisesti silloin, kun opettajalle tai jollekin toiselle lapsen kanssa työskentelevälle henkilölle tai lapsen huoltajalle on herännyt huoli lapsen kehityksestä, mutta hänelle ei vielä ole tehty mitään tukitoimia.

6.1.2 ALA-YLÄKOULUNIVEL

Seuraavassa ala-yläkoulun nivelvaihteryhmän ja kyselyyn vastanneiden opettajien näkemyksiä jo käytössä olevista hyvistä käytänteistä ala-yläkoulun nivelvaiheessa.

Nivelvaihteryhmän näkemykset sekä opettajilta saadut kommentit

- Yläkoulun oppilaat käyvät ensin kertomassa yläkoulusta ja sinne siirtymisestä sekä leikittävät oppilaita
- Siirtopalaveri, jossa mukana luokanopettaja, rehtori, erityisopettaja, tuleva luokanopettaja, yläkoulun rehtori, yläkoulun opinto-ohjaaja ja/tai terveydenhoitaja
 - Pidetään toukokuun alussa yleensä alakoulussa.
 - Palaverin kutsuu koolle alakoulun rehtori/yläkoulun rehtori.
- Kaikki lähtevät oppilaat käydään läpi. Luokanopettaja välittää kaiken tarpeelliseksi katsomansa tiedon oppilaista
 -
- Vierailu yläkouluun, jossa tukioppilaat ja tuleva opettaja esittelevät paikkoja
 - Oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t siirretään sähköisesti Y-aseman siirtokansion kautta
- Opettajat voivat tarvittaessa keskustella keskenään jälkikäteenkin

7 ARJEN TYÖKALUJA JA IDEOITA OPPILASHUOLLON KEHITTÄMISHANKKEEN JATKO-TYÖRYHMISTÄ

7.1 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ (OPS 2011)

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Oppilas elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko koulu yhteisön hyvinvointia. On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä koulu yhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytänteistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään parantamaan ja monipuolistamaan tiedon kulkua ja yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

Riihimäellä kodin ja koulun välisen yhteistyön tavoitteena ovat vuorovaikutuksellisuus ja säännöllisyys. Toimintatapoina ovat henkilökohtaiset tapaamiset, koulun järjestämät vanhempainillat sekä sähköinen asiointijärjestelmä (lukuvuonna 2010-11 käyttöön otettiin Fronter-järjestelmä), johon opilailla sekä huoltajilla on tunnukset. Koululla on yhteistyön aloitevastuu koteihin.

Huolen puheeksiotto

Erityisen suuri merkitys koulun ja kodin yhteistyöllä on silloin, kun herää huoli lapsen koulunkäynnistä, oppimisesta tai muutoin hänen hyvinvoinnistaan. Koulu ei voi yksin auttaa lasta. Huoltajilla on oikeus ja velvollisuus olla mukana tuen suunnittelussa lapselle. Huolen puheeksi ottaminen voi myös olla erityisen herkkä ja vaikea asia huoltajille, jolloin opettajalta vaaditaan hyvää keskustelu- ja neuvottelutaitoa, jotta asiassa päästään molempia osapuolia tyydyttävään ja lapsen kokonaistilanteen kannalta parhaaseen ratkaisuun.

Seuraavassa on lueteltu joitakin hyviksi koettuja periaatteita yhteistyöhön tällaisissa tapauksissa

- Huolet otetaan puheeksi mielellään kasvokkain tapaamisissa, jotta on mahdollista kunnolla keskustella asiasta
- Nopea reagointi ongelmiin tai jos koulussa on sattunut jotain; tieto ja yhteys kotiin tai huoltajilta kouluun
- Kiusaamistapauksissa kutsutaan eri osapuolet mahdollisimman pian saman pöydän ääreen ja sovitaan konkreettisista toimenpiteistä asian selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi
- Kunnioittava ja arvostava suhtautuminen huoltajiin oman lapsensa asioiden päävastuullisena asiantuntijana
- Jos on vaikea saada huoltajia tulemaan henkilökohtaisiin keskusteluihin tai kutsuttuna palaveriin annetaan uusi aika
- Sillan luominen aloitetaan myönteisistä asioista – aina löytyy jokin hyvin sujuva asia, josta voi kehua tai rauhoitella huoltajia ”ettei kaikki ole huonosti”
- Yhteinen mukava tilanne, liika virallisuus pois
- Vältetään tilanteita, joissa huoltajat tuntevat joutuvansa ”syytettyjen penkille”
- Ymmärryksen ja tuen antaminen huoltajille
- Keskusteluissa painotetaan lapsesta huolehtimisesta ja välittämistä, yhteistä huolta lapsesta
- Esitetään faktat ja perustelut miksi ollaan huolissaan; ymmärrettävä kieli ja asioiden konkretisointi tärkeää
- Tiukka, mutta ymmärtäväinen suhtautuminen, mikäli ollaan kovin eri linjoilla
- Kunniallisen peräännyttämisen antaminen; on parempi joustaa pienissä osatavoitteissa ja mennä jonkin matkaa vastaan huoltajia, kunhan päätavoitetta kohti päästään etenemään vaikkapa pienin askelin

- Myönteistä yhteistyötä luo, jos opettaja joskus soittaa kotiin kertoakseen myös hyvin menneistä asioista tai muuten vain koulukuulumisia ilman erityistä syytä
- Mikäli yhteistyö huoltajien kanssa on kaikesta huolimatta vaikeaa tai välit huonot, opettajan on hyvä pyytää kollegiaalista tukea ja neuvoja tai rehtoria tai koulupsykologia/kuraattoria mukaan palavereihin

Oppilashuollon työntekijät eli koulukuraattorit ja – psykologit ovat myös koululla tukeakseen lapsen koulunkäynnin sujumista ja hänen hyvinvointiaan. He voivat antaa neuvoja ja mahdollisuuksien mukaan osallistua huoltajien tapaamisiin oman alansa asiantuntijoina tai ollakseen oppilaan, huoltajien tai opettajan tukena keskusteluissa. Oppilashuollon palveluista on hyvä jakaa tietoa huoltajille koulun tiedotteissa. Niistä on myös hyvä kertoa heille henkilökohtaisesti silloin, kun lapselle olisi näistä palveluista apua tai hänet halutaan ohjata koulupsykologin tai –kuraattorin vastaanotolle.

Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Riihimäellä poissaolojen seuranta tapahtuu Fronter-järjestelmässä. Kaikki selvittämättömät poissaolot näkyvät huoltajille Fronterissa ja tarvittaessa luokanopettaja/-valvoja ilmoittaa poissaolot myös soittamalla tai postitse. Luvattomissa poissaoloissa edetään Riihimäen kaupungin suunnitelman mukaan (Poissaolokaavio)

TOIMINTA OPPILAAN POISSAOLOJEN SUHTEEN

Poissaolojen käsittelytasot	
Koulupalaveri Kokoonnutaan OHR:ssä sovitussa kokouksessa keskustelemaan oppilaan poissaoloon liittyvistä asioista. Kokouksessa sovitaan tavoitteet, keinot, seuranta ja aikataulut.	Perusturva/lastensuojelu Kuraattorit/koulupsykologit ovat yhdyshenkilöitä lastensuojelun suuntaan. Kuraattori/psykologi kutsuu koolle lastensuojelun sosiaalityöntekijän mukaan, jos koulun /OHR:n keinot tuntuvat riittämättömiltä tai OHR muuten arvioi, että yhteistyölle on tarvetta. Koulun tulee tehdä lastensuojeluilmoitus oppilaan poissaolojen takia, jos huoltajat ovat yhteistyöhaluttomia tai jos on joku muu erityinen syy.
Oppilashuoltoryhmä (OHR) – käsittelee runsaasti poissaolevien oppilaiden asioita ja päättää toimenpiteistä – kutsutaan huoltajat kouluille keskustelemaan oppilaiden poissaoloista OHR:ssä päätetään kuka kutsuu ja keitä on paikalla – terveydenhoitaja selvittää terveydellisistä syistä johtuvia poissaoloja – kuraattori keskustelee tarvittaessa oppilaan kanssa ja selvittelee oppilaan sosiaalista tilannetta eri yhteistyötahojen kanssa – tarvittaessa tehdään yhteistyötä lastensuojelun Riina-toiminnan kanssa	
Luokanvalvoja/luokanopettaja – poissaolojen seuranta ja selvittely oppilaan ja huoltajien kanssa – yhteydenotto kotiin, jos poissaoloista ei ole tullut ilmoitusta – Fronteriin merkintä poissaolosta tunneittain – epämääräisten tai selvittämättömien poissaolojen kasautuessa (viikoittain useampia tai yli viikon yhtäjaksoisesti) → asia koulun oppilashuoltoryhmälle	
Aineenopettaja - Fronteriin merkintä poissaoloista tunneittain - säännöllisesti pois tietyn tunnin tai neljänneksen kurssin tunneista → ilmoitus luokanvalvojalle	

7.2 KIUUSAAMINEN

(Koulutoimen turvallisuussuunnitelma)

Kiusaamisen ehkäisy

Koulukiusaamisesta on kysymys silloin, kun yksi tai useampi oppilas joutuu toistuvasti ja järjestelmällisesti toisten tahallisen, negatiivisen toiminnan kohteeksi.

Koulukiusaaminen voi ilmetä

- *Sanallisesti*: mm. nimittely, haukkuminen, pilkkaaminen, naurunalaiseksi tekeminen
- *Fyysisesti*: mm. töniminen, lyöminen, potkiminen
- *Epäsuorasti*: mm. pahan puhuminen selän takana, ryhmän ulkopuolelle jättäminen
- *Omaisuuteen kohdistuvasti*: mm. tavaroiden ottaminen, piilottaminen, rikkominen

Ennaltaehkäisy

- Opettaja käy vuosittain läpi, oppilaan ikätason huomioiden, mitä kiusaaminen on. Apuna käytetään KIVA-koulu materiaaleja ja ASKELEITTAIN – materiaalia.
- Oppilaille tehdään selväksi, että kiusaamista ei suvaita missään muodossa ja kaikkiin tapauksiin puututaan. Koulu on turvallinen paikka kaikille. Oppilaita rohkaistaan kertomaan kiusaamisesta aikuiselle. Aikuisen velvollisuus on puuttua kiusaamiseen. Opettajat ja muu koulun henkilökunta sitoutuvat puuttumaan kiusaamistapauksiin.
- Koulun arviointijärjestelmään kuuluu kiusaamistilanteiden seuranta. Yksittäiset kiusaamistapaukset ja niihin puuttumiset raportoidaan. Vanhempaintapaamisia varten etukäteen koteihin täytettäväksi lähetysässä lomakkeessa kysytään koulukiusaamisesta. Opettaja kokoaa luokkansa lomakkeista tiedot kiusaamistapauksista ja tekee luokkakohtaisen yhteenvedon.

Kiusaamiseen puuttuminen

- Lähtökohtana on syiden selvittely, ei rangaistus.
- Selvittely etenee KIVA-koulu materiaalin ohjeistuksen mukaisesti. Todetut kiusaamistapaukset selvitetään KIVA-tiimin toimesta ja kirjataan kiusaamiskansioon.
- Osapuolten henkilökohtainen kuuleminen rauhallisessa keskustelussa
- Ensisijaisesti tilanteeseen puuttuu siitä tietävä, sen nähnyt henkilö (esim. ulkovalvoja), jolla on raportointivelvollisuus luokanopettajalle.
- Jos tieto kiusaamisesta tai sen epäilystä tulee oppilaan huoltajalta tai oppilailta, asiaan puuttuu ensisijaisesti luokanopettaja. Puuttumiset raportoidaan kirjallisesti ja todetut kiusaamistapaukset siirtyvät KIVA-tiimille.
- Kokonaiskuvan muodostaminen tapahtuneesta. Selvitetään mikä todellinen tilanne on, onko kyse kiusaamisesta, onko siitä aiemmin raportoitu, kuinka pitkään kiusaamista on jatkunut, keitä on mukana, mitä on tapahtunut, missä ja miksi. Apuna käytetään KIVA-koulu materiaalien kiusaamisen selvittelylomakkeita. KIVA-tiimille asti edenneet kiusaamistapaukset tiedotetaan aina koteihin. Viikon kuluttua kiusaamiskeskusteluista on seurantakeskustelut, joissa tarkistetaan tilanne sekä kiusatun että kiusaajien osalta.

Jos kiusaaminen jatkuu

- Asia etenee rehtorin vastuulle
- Asiaa käsitellään OHR:ssä
- Ohjaaminen eteenpäin tutkimuksiin ja selvittelyihin huoltajien kanssa sopien
 - koulupsykologi / -kuraattori
 - perheneuvola
 - poliisi
 - lastensuojelu
 - sairaalat

7.3 OPETTAJAVAIKUTUS ONGELMIEN YHTEYDESSÄ – TIEDOSTAMINEN JA OHJAUS

Oppilashuollon hoitopolkuseminaarissa (11.11.2010) luennoinut lasten psykoterapeutti Risto Lappeteläinen nosti esille vähän puhutun, mutta kaikkien tietämän syyselittäjän ongelmien yhdessä – opettajan itsensä. Kun opettaja törmää työssään ongelmiin, ei ole helppoa nähdä tai hyväksyä, että hänestä itsestään voisi löytyä syitä tilanteen syntyyn ja/tai ylläpitoon. Jos tällainen tilanne on vaikea opettajalle itselleen, on se varmasti myös vaikea ongelmassa olevan opettajan työtovereille ja esimiehille.

Hoitopolkuseminaarin yhden jatkotyöryhmän tehtävänä oli luoda malleja, joilla voitaisiin ennaltaehkäistä ongelmien kärjistymistä tai hoitaa jo vaikeuksiin päätyneitä tilannetta. Vaikka tuntuisikin, että työtoverina ja kollegana on vaikea puuttua opettajan toimintaan ja yrittää kääntää henkilön katsetta omaan itseensä, on muistettava, että yleensä opettajan syyosuus ongelmien yhteydessä liittyy opettajan jaksamisen ongelmiin ja näin ollen suoraan hänen terveytensä tilaan. Jos asialle ei tehdä mitään, voi se pahimmillaan johtaa pitkään työkyvyttömyyteen ja henkilön terveyden pettämiseen. Tilanteeseen puuttuminen on välittämistä.

ENNALTAEHKÄISY

Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. (OPS 2011, 68 - 69) Edellä olevan lainauksen mukaisesti voidaan oppilashuollollisessa työssä käsitellä oppilaiden asioiden lisäksi opettajan jaksamista suhteessa ongelmiin. Tätä varten on olemassa oppilashuoltotyön huolen vyöhykkeistö kaavio (liite 2.), jota käyttämällä saadaan kartoitettua opettajan haasteelliseksi kokemat oppilaat ja opettajan oma näkemys voimavaroistaan suhteessa heihin.

Koulutusta ja keskustelua opettajavaikutuksesta tarvitaan, että asiaan osattaisiin kiinnittää huomiota ja että opettajilla olisi sekä välineitä että rohkeutta puuttua ongelmiin. Avoimuuden ja jatkuvan työstämisen kautta päästään helpommin tilanteeseen, jossa ongelmista uskalletaan puhua jo ennen kuin ne ovat karanneet hallinnasta. Ongelmissa olevaa opettajaa halutaan ja osataan myös tukea ennen kuin tilanne pääsee kärjistymään. Puuttumista ei kenenkään tule kokea negatiiviseksi väliintuloksi, vaan enemmänkin positiiviseksi avun tarjoamiseksi ja välittämiseksi.

Kehittämisideat

Seuraavassa on jatkotyöryhmän ehdotuksia asian työstämiseksi työyksiköissä. Miten ja missä määrin tätä asiaa työstetään, jää kuitenkin päätettäväksi koulukohtaisesti.

Koko opettajakunta

- Luentojen pohjalta lukuvuoden 2011–2012 aikana koulussa sovitut opettajatiimit tapaavat kahdesti. Opettajatiimit saavat keskustelujen rungoksi mm. luentojen pohjalta tehtyjä materiaaleja sekä eri aiheita kuten, kuinka kollega voi puuttua, jos huomaa ongelman.
- Opettajatiimien toiminta on tarkoitus saada pysyväksi toimintamuodoksi kouluilla

Yhteistyö huoltajien kanssa (luottamuksen luominen huoltajan ja opettajan välille)

- Kouluilla järjestetään koulun ja kodin välinen yhteistyöpäivä. Avoimet ovet lauantai, jolloin vanhemmat saavat tulla seuraamaan opetusta (tätä mallia on onnistuneesti toteutettu esim. Pohjolanrinteen koulussa)

TYÖKALUT OPETTAJAN TUKEMISEKSI HANKALASSA TILANTEESSA

OHR / muut opettajat

- OHR:iin otetaan käyttöön huolenvyöhykkeistökaavio → millä tasolla opettaja on → oppilashuollollisessa työssä mietitään mitä voidaan ja mitä pitää tehdä.
- Opettajan huolta käsitellään OHR:ssä
- Opettajan oman toiminnan ja jaksamisen ratkaisukeskeinen pohdinta
- OHR:ssä sovitaan tuntien seuraamisesta (kuraattori/psykologi/rehtori/erityisopettaja) → tilanteen kartoitus
- Järjestetään opettajalle mahdollisuuksien/tarpeen mukaan tukea luokkaan
- Kollegoiden tuki opettajalle, keskustelut opettajatiimeissä → tiimirakenne mahdollistaa omien tuntemusten jakamisen

- Jos kollegat havaitsevat jonkun opettajan ongelman, he voivat joko itse ottaa havaitseman-
sa tilanteen esille asianomaisen opettajan kanssa tai saattaa näkemyksensä lähiesimiehen
tietoon

Muut tukitoimet

Työnohjausta (kysy esimieheltä) → ymmärrystä omasta vaikutuksesta oppilaan tilanteeseen

Rehtori

- varhaisen puuttumisen malli, esimiehen työkalupakki intrassa → luotava matalan kynnyk-
sen puuttumisen toimintamalli
- tarvittaessa opettajan työkyvyn kartoitus (työterveyshuolto)

Yhteistyö huoltajien kanssa

- huoltajan pitää tulla kuulluksi, jos hänellä on huoli

7.4 PEDAGOGISIA KEHITTÄMISIDEOITA

Pedagogiset kehittämisideat voidaan jakaa useaan eri ryhmään. Näitä ryhmiä voisivat olla a) yksilön toimintaa vahvistavat, b) työparia tai tiimiä vahvistavat, c) koulua vahvistavat ja d) koko koulu-toimea vahvistavat. Seuraavassa on lueteltu joitain seminaarissa esiin nousseita ideoita ja jo käytössä olevia, hyväksi koettuja, käytänteitä, joita voi vapaasti hyödyntää ja kehittää edelleen. Olisi hyvä saada rakennettua erilaisia koulujen sisäisiä sekä koulujen rajoja ylittäviä pedagogisia foorumeita, joissa tietoa ja materiaaleja voisi vaihtaa.

1) Tarpeen- sekä ajanmukaiset materiaalit

- Henkilökunnalle mahdollisuus vaikuttaa materiaalivalintoihin
 - Materiaali- (Makeko, Allu, Banuca jne.) ja kirjallisuuspankkia kerätään koulutuspalvelukeskukseen lukuvuonna 2011, tiedustelut Pirkko Orvokki Sainio 019 758 4461

2) Tarpeenmukainen täydennyskoulutus

- Koulutustarjontaa perustuen kentältä nousevaan tarpeeseen
- Koulutuskalenteri opettajille jo ennen kesälomalle siirtymistä
- Tuen asiakirjojen koulukohtaisten asiantuntijoiden (yksi erityisopettaja/koulu) kouluttaminen syksyllä 2011 (kouluttajina erityisopettaja Jarkko Lievonen sekä erityisopettaja Eija-Liisa Lydman)

3) Yhteiset käytänteet huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön suhteen

- Jos tiedossa, että lapsella/nuorella on haastavia ongelmia, täytyy huoltajat saada sitoutettua vahvemmin → puhelinnumero, josta jommankumman huoltajan saa aina kiinni
- Kaikki sopimukset kirjallisina
- Yhteistyöluvut hyvä varmistaa kirjallisesti, vaikka laki onkin jo joustavampi
- Huoltaja/t koululle samana päivänä, jos tietynlaisia ongelmia esiintyy (esim. väkivaltaisuus) → tapaamisiin tarpeen mukaan myös rehtori
- Tietoa kotiin herkästi myös onnistumisista
- Kaikki havainnot ja huolet, tukimuodot ja mahdolliset muutokset tuen rakenteisiin tulee saattaa huoltajan tietoon ja hyväksyttää ne heillä/hänellä
- Huoltajaa ei saa ohittaa missään vaiheessa

4) Kouluyhteisön vahvistaminen

- Kollegiaalinen tuki ja jaettu asianhoito, koulun sisäisen erityisasiantuntijuuden tunnistaminen ja hyödyntäminen, koulun resurssien joustava käyttö
- Työparit, tiimit

- Esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteistyön kehittäminen
- Hyvien käytänteiden ja ajatusten vaihtoa koko koulutoimen tasolla sisäisen tiedottamisen, yhteisten pedagogisten kahviloiden ja koulutuksen kautta (esim. ”Peltsi-tunnit”, hoitopolku-seminaarin valmis materiaali)
- Koulujen omat pedagogiset kahvilat
- Oman koulun sisäisten yhteistyömallien VESO-päivät
- Koulun omat erityisasiantuntijaryhmät ja -yksilöt (esim. integraatiotyöryhmä Peltosaassa)
- Oman koulun toiminta-ajatuksen kiteyttäminen ja koko koulun henkilöstön saaminen sen taakse

Toimintamalliehdotuksia akuutteihin ongelmatapauksiin

- Psykoottinen/hysterinen itsetuhoinen oppilas → ambulanssi
- Aggressiivinen oppilas, joka haluaa poistua koulusta → opettaja arvioi tilanteen ja tilanearviointinsa sekä oppilaantuntemuksensa perusteella tekee päätöksen toimistaan ja siitä tarvitseeko poistuneen oppilaan perään soittaa esim. poliisi
- Jos tieto, että luokalla herkästi ”räjähtävä” oppilas, niin ”hälyope” mahdollisuus tai luokan resursointi mahdollisimman turvalliseksi

Edellä esitetyt ajatukset ja ideat ovat varmasti vain pieni osa siitä tietotaidosta, mitä kaupunkimme kouluissa on. Ongelmana erilaisten toimintojen kehittämiseksi ei olekaan osaamisen tai ideoitten puute, vaan niiden saaminen näkyviin ja levittäminen käytäntöön. Yhtä tärkeää kuin toimivien käytänteiden olemassaolo, on niiden saattaminen kaikkien tietoisuuteen. Minkään opetuksellisen alueen hallinta ja tietotaito ei saa olla yksityisomisteista salatietoa, vaan se tulee pystyä jakamaan kaikkien sitä tarvitsevien kanssa.

LIITTEET

liite 1. lähetelomake Perheneuvolaan

KOULU- TAI ESIOPETUSTILANTEEN PERUSTIETOLOMAKE PERHENEUVOLAAN

(täytetään oppilashuollollisen käsittelyn perusteella)

LÄHETYS, VASTAANOTTO, VASTAAVAT	Lomake lähetetty	Lomake vastaanotettu	Huoltajan yhteydenotto	Vastaava opettaja (nimi ja puh)	Vastaava PENEn työntekijä (nimi ja puh)
---------------------------------------	---------------------	-------------------------	---------------------------	---------------------------------	---

LAPSI	Nimi	henkilötunnus	
HUOLTAJA TAI LÄHIOMAINEN	Huoltajan nimi	puhelin (työ)	puhelin (koti)
	Kotiosoite		
	Sähköpostiosoite		
PÄIVÄKOTI TAI PERUSKOULU	Päiväkoti/peruskoulu, jossa lapsi opiskelee		
	Lapsen opetuksesta vastaavan opettajan nimi ja yhteystiedot		
LAPSEN PERUSTILANNE	a) Miten lapsi suoriutuu opetuksen eri tilanteissa?		
	b) Miten lapsi toimii ohjatuissa toimintatilanteissa (koko ryhmän / pienryhmän tilanteet)?		
	c) Miten lapsi toimii kavereidensa kanssa? Entä ryhmän aikuisten kanssa?		
LAPSEN VAHVUUDET	a) Mitkä ovat lapsen vahvuudet?		
	b) Mitkä ovat lapsen kiinnostuksen kohteet?		
LAPSEN HAASTEET	a) Kuvaile lapsen vaikeuksia?		
	b) Milloin vaikeudet alkoivat ja miten ne ilmenivät aikaisempina vuosina?		
	c) Millaisia muutoksia lapsen toiminnassa/tilanteessa on tapahtunut (esim. selkeät käyttäytymisen muutokset, muutokset perhetilanteessa)?		
	d) Muut ongelmat, joihin lapsi saa tai tarvitsisi tukea?		
TUKITOIMET	a) Miten lapsen ongelmia on pyritty helpottamaan?		

	b) Mitkä tukitoimet ovat auttaneet ja millaiset ovat olleet tehottomia?	
KYSYMYKSET JA ERITYISTOIVEET YHTEISTYÖSTÄ	a) Mihin esi-/perusopetus toivoo vastauksia?	
	b) Yhteistyön erityistoiveet	
YHTEISTYÖN JA LOMAKKEEN LÄHETYSLUPA	Saako koulu lähettää tämän lähetelomakeen perheneuvolaan saa ☐ ei saa ☐ Saako opetuksesta vastaava opettaja olla suorassa yhteydessä perheneuvolaan saa ☐ ei saa olla ☐	
PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUKSET	Paikka ja aika	Paikka ja aika
	Huoltajan allekirjoitus	Huoltajan allekirjoitus

liite 2. Huolen vyöhykkeistökaavio

Omat voimavarat ja lisäresurssien tarve

Omat keinot loppussa, lisäresursseja saatava heti

7

Keinot loppumassa, saatava lisäresursseja

6

Selvä tarve lisäresursseihin

5

Voimavarat heikkenemässä, toive lisäresursseista

4

Ajatus lisäresursseista käynyt mielessä

3

Vahva luottamus omaan vaikutusmahdollisuuksiin

2

Ei tarvetta lisäresursseihin

1

1

2

3

4

5

6

Luokka

Pvm. ___ / ___ 200__

Ei huolta

Pieni huoli

Huoli melko toistuvasti mielessä

Huoli tuntuva

Huoli jatkuvaa, lapsi vaarassa (esim. sos.emot. tai opillisesti)

Huoli erittäin suuri, lapsi välittömässä vaarassa

Työntekijän kokeman huolen määrä

Taulukon täyttivät: